Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 30 Montgomery St Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 116. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СЕРЕДА, 23-го ЧЕРВНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 23, 1982 No. 116. VOL. LXXXIX

УВАН У ЗСА ВШАНУВАЛА АДВОКАТА СТЕПАНА ЯРЕМУ

Проф. Ю.Шевельов (праворуч) передає адв. Я. Яремі картину Л. Гуцалюка.

Ню Йорк, Н.Й. (Л.Д.). — У неділю, 13-го червня 1982 року, перед початком наукової конференції з доповіддю Тита Геврика про церковну архітектуру Києва, Академія урочисто вшанувала адвоката Степана Ярему за його довгорічну правно-дорадчу працю для Академії.

Президент УВАН у ЗСА Юрій Шевельов сказав, що наукових справ не можна розв'язувати, якщо спочатку не забезпечити правничу базу. В цьому від перших днів заснування Академії допомагав адв. Степан Ярема. Він допоміг в інкорпоруванні Академії, в купівлі її будинку і в багатьох інших справах.

„Щоб довести нашу вдячність, — сказав проф. Шевельов — ми даруємо Степанові Яремі картину одного з провідних українських мистців Любослава Гуцалюка та сподіваємося, що ця картина адвокатові сподобається".

С. Ярема тепло подякував за подарунок. Він сказав, що роками співпрацював з Академією, бо завжди симпатизував цій науковій інституції. "Успіх армії — сказав С. Ярема, — залежить не тільки від генералів, але і від вояків". Таким вояком у складі Академії завжди почував себе С.Ярема.

Д-ра О. Волянського відзначено званням „Феллов на все життя"

Торонто, Онтаріо. — В часі річної конвенції Американської психіятричної асоціяції (АПА),що проходила тут тиждень, від 16-го до 22-го травня, в Гарбор Касл Гілтон Конвенційному центрі, у понеділок, 17-го травня, відбулося урочисте номінування заслужених членів-психіятрів з в а н н я м „Феллов" АПА і „Феллов на все життя" АПА та вручення інших нагород.

Д-р Олег Волянський був серед психіятрів, що вже були в свій час названі „Феллов АПА", а тепер дістали номінацію „Феллов на ціле життя" і золоту медалю із зображенням на ній основника Психіятричної Асоціяції Бенджамина Раша.

Д-р Олег Волянський

Цей статус дає такому членові Асоціяції різні привілеї, включно зі звільненям від членських вкладок, а головне — визнання від своєї професійно-станової організації за заслуги, що їх поклали ці „Феллове на все життя" для добра пацієнтів і для прослави лікарської професії. Д-р О.Волянський — відомий український лікар-громадянин, є чи не єдиним українцем, так відзначеним.

О.М.Волянський народився в Галичині в 1914 році; студіював медицину в Познані, Польща, і нострифікував диплом у Німеччині, а потім в Америці. Він працював у ділянці психіятрії на протязі майже 40 років, спочатку як резидент лікар, а відтак очолюючи адміністрацію різних стейтових шпиталів-шкіл у стейті Ню Йорк, починаючи з 1950 року. Членом АПА він став у 1954 році, а в році 1962 дістав звання „Феллов". В 1981 році, пропрацювавши 31 рік в департаменті ментального здоров'я в стейті Ню Йорк, д-р О.М.Волянський пішов на емеритуру, але продовжує далі активно цікавитися своїми професійними товариствами і громадським українським життям. Американська психіятрична асоціяція заснована 1844 року, об'єднує понад 25,000 членів, американських та канадських психіятрів-лікарів.

Створено Комітет для відзначення 40-річчя УПА

Дітройт, Миш. (П.С.). — Тут 2-го червня ц.р. в Українському Культурному Центрі відбулися наради представників ОУВФ у справі відзначення 40-річчя Української Повстанської Армії. Нарадами проводив д-р Богдан Крук-Мельодія, визначний на нашому терені член цієї славної військової формації.

Створено Діловий комітет, який займеться підготуванням і переведенням святкувань, що відбудуться 3-го жовтня ц.р. в залях Українського Культурного Центру у Воррені, Миш.

До Ділового комітету ввійшли: Б. Крук, голова, М.Ласовська Крук і Л. Югаш, Р. Андрушків, Г. Гарбар, М. Кавка, В. Каськів, Л. Кльось, М. Климишин, А. Кобилянський, Г. Костюк, М. Новаківський, Є. Пліхота, П. Рогатинський, П. Сотник, Т. Тимочко, Б. Федорак, М. Федотів, В. Щербій, С. Юрків, Ю. Юрків.

Розділення функцій для членів комітету і вибір відповідних комісій, відкладено до наступного засідання.

ВПЕРШЕ ВІД РОКІВ ЦІНИ НА ЗОЛОТО В АМЕРИЦІ й у світі впали нижче 300 долярів за унцію. Ціна на срібло також впала нижче п'яти долярів за унцію.

КОНҐРЕСМЕН ЧАРЛЗ ДОГЕРТІ ЗАПРОШУЄ ВІД СЕБЕ НА УКРАЇНСЬКУ ІМПРЕЗУ

Вашінґтон. — З Бюра республіканського конґресмена Чарлза Ф. Доґерті, законодавця з 4-го дистрикту стейту Пенсильванія, який очолює Ад Гок Комітет для Балтицьких країн і України, крім інших важливих постів, що він їх займає в Конґресі, до редактора щоденника „Свободи" прийшов лист, у якому цей приятель українців і інших поневолених в СССР народів і борець за справедливість для них, пише, що від 20-го до 27-го червня включно буде відзначатися Український Тиждень у столиці країни з метою популяризації української справи і поширення обізнаности з боротьбою України за людські права.

Низка особливих програм у Вашінґтоні, Д.К., буде супроводжувати цю подію. Тут у Ротонді Каннон Дому в Будівлі Бюр Палати Репрезентантів експонуватиметься українська підпільна література від понеділка, 21-го червня, до суботи, 26-го включно, — пише Ч.Ф. Доґерті.

У самій Палаті Репрезентантів кілька членів Конґресу висловляться з приводу грубого порушення людських прав в Україні Совєтським Союзом. „Нарешті я сам, — пише конґресмен, — маю намір запропонувати резолюцію, звертаючись до президента Реґена поновно відкрити американський консулят у Києві. Я був дуже занепокоєний, коли попередня Адміністрація закрила консулят, у той спосіб перетинаючи комунікацію [українців] із Заходом."

Далі в листі подано, що в середу відбувається прийняття о 6-ій годині вечора у Палаті Репрезентантів, кімната ч. 210, в Каннон Домі, Будівлі Бюр.

Війська Іраку вертаються домів

Бейрут, Ливан. — Президент Іраку, Садам Гуссейн заявив, що його війська в наступних дев'яти днях залишать зовсім територію Ірану. Така заява прийшла після останніх перемог Ірану у тій війні, що триває вже повні два роки.

Президент Гуссейн сказав також, що Баґдад буде дальше працювати з міжнародними групами, які старалися досі бути посередниками у тому конфлікті між Іраком і Іраном. Очевидно, Іран тепер не є дуже охочий до переговорів, маючи за собою перемоги і здобуття важливої пристані Курамшар. Як відомо, від вересня минулого року уряд Ірану мав ряд успіхів, займаючи провінцію Кузистан багату у поля нафти. Тепер Іран вимагає для підписання миру не лише повного виведення військ Іраку з території Ірану, але також 150 більйонів долярів відшкодувань і вільного проходу для іранського війська через територію Іраку для помочі Ливану у боротьбі з Ізраїлем. Існує можливість, що підписання такого договору буде коштувати президенту Гуссейну його влади.

Війна між Іраком і Іраном, що мають під своєю владою найбільші нафтові поля, має своє коріння у тисячолітній незгоді між тими двома народами. Останній військовий конфлікт почався коли в Ірані прийшов до влади Ісля́м і т.зв. фундаменталісти. Тоді правління Іраку сподівалося, що в Ірані прийде до повної революції. Сподівання Іраку не сповнилися, зате уряд Ірану заприсягнув не спочити доки останній вояк Іраку не опустить їхньої території.

В Америці

ЛЮІС ЛЕРМАН ДІСТАВ НОМІНАЦІЮ ВІД консервативної партії на губернатора стейту Ню Йорку. Тепер він добиватиметься номінації на це становище від Республіканської партії, де його уважають найповажнішим кандидатом. Ліберальна партія стейту дала свою підтримку заступникові губернатора стейту Маріо М. Куомо, і його прізвище буде на виборчих бальотах, не залежно від того, чи виграє він, чи програє передвибори з Едвардом Качем, посадником міста Ню Йорку, який кандидує на номінацію на губернатора цього стейту від Демократичної партії.

ПРАПОР, ЯКИЙ НАДХНУВ ФРЕНЦІСА СКОТТА Кей написати гимн Америки в 1814 році „The Star Spangled Banner", буде тепер докладно, але обережно почищений. Його візьмуть під особливий нагляд і догляд у Смітсонському Інституті, де його чиститимуть. „Зуб часу" нещадно позначився на „Старій Славі" — американському прапорові. Інспекція понищеного часом прапора, що його розміри є 34 інчі на 30 інчів (він звичайно вивішений для оглядання туристів у Музеї Американської Історії), виявила, що тканина прапора вкрита шаром пороху, в якому є маленькі часточки трави, сухого листя, землі і синіх бавовняних волокон. Ці останні — це з речей з синього матеріялу „денім", що штани з нього, т. зв. „джінс" носять сотні тисяч туристів, які приходять поглянути на прапор.

ДЕПАРТАМЕНТ ПРАЦІ ПОВІДОМИВ, ЩО безробіття було в квітні цього року найвище в порівнянні з тим самим часом в інші роки, відколи Уряд розпочав підраховувати безробітних в 1970 році, — подало Бюро робітничої статистики у вівторок, 18-го червня. Таку ситуацію занотовано в 27-ми стейт плюс Дистрикт Колумбії. Цей підрахунок ведеться окремо від крайової статистики безробітних. Тут не враховується таких варіяцій, як чинник погоди чи замкнення шкіл і подібного. Знайдення цього підрахунку спізнюються на приблизно 6 тижнів у порівнянні з крайовою статистикою безробітних. На першому місці щодо безробітних за цим підрахунком стоїть Мичиґен, де число безробітних досягло 15.5 відсотка.

ВИКЛИКАНЕ АРАБСЬКИМ ЕМБАРҐО НА НАФТУ в 1973-1974 роках зниження швидкости на автошляхах Америки до 55 миль на годину, постійно перебуває під критикою майже у всіх стейтах ЗСА, і законодавці, принаймні в 3 стейтах, домагаються підвищення цієї межі швидкости до попереднього стану — 65 миль на годину або навіть вище. Досі, проте, такого збільшення вони не добилися, бо зменшення швидкости зберігає багато людей при житті. На цій підставі навіть Адміністрація Реґена не спішиться піднести межу швидкости, хоч за це обіцяв боротися, тоді кандидат на президента, Роналд Реґен своїм виборцям, особливо з розлогих західніх стейтів, де довгі й монотонні дороги.

ЕВРОПЕЙЦІ ЗНЕСЛИ ТОРГОВЕЛЬНЕ ЕМБАРҐО ПРОТИ АРҐЕНТИНИ

Люксембурґ. — Міністри закордонних справ держав — членів Европейського Спільнго Ринку, рішили знести торговельне ембарґо проти Арґентини, що його вони наклали тоді, коли Арґентина зайняла Фальклядські острови в квітні ц.р. Це рішення прийнято рівночасно з повідомленням з Лондону, що британські збройні сили без опору зайняли Південно — „Сендвич" острови на Атлантику і забрали в полон малу групу арґентинських науковців, які переводили різні метереологічні досліди.

Відкинувши британське домагання затримати торговельні санкції в повній силі, Европейський Спільний Ринок затримав тільки ембарґо на доставу воєнного матеріялу та всякого роду озброєння.

Рівночасно міністри закордонних справ висловили невдоволення з рішення президента Реґена поширити заборону на вивіз матеріялів і технології, що їх потребує Совєтський Союз для побудови сибірського газового трубопроводу в Західню Европу. На їхню думку, таке рішення Реґена порушує ухвали, прийняті на економічній конференції у Версалі. Рішення про знесення торговельних санкцій має додаткову клявзулю, що торговельне ембарґо буде автоматично привернене, якщо Арґентина продовжуватиме воєнні дії проти Великобританії.

Інші справи на порядку дня включали кризу на Близькому Сході, членство Еспанії і Портуґалії в Европейському Спільному Ринкук, справи торгівлі між Сходом і Заходом і зростаючі непорозуміння між Америкою і Західньою Европою в справі ввозу европейської сталі до Америки, як теж і інші організаційні проблеми.

Екзекутива Европейського Спільного Ринку також вислала меморандум-запитник до ізраїльського уряду — з вимогою докладних інформацій про цілі ізраїльської інвазії Ливану.

В ОН бойкотували виступ Беґіна

Ню Йорк, Н.Й. — Менахем Беґін, прем'єр-міністер Ізраїля говорив в суботу на спеціяльній сесії Об'єднаних Націй. Його палкі слова про шляхетність війни у власній обороні не найшли багато слухачів. Знімки з цієї сесії показують майже порожню залю, а після обчислень присутніх сто делеґатів із усіх 157 не появилося на цій сесії. Делеґації або бойкотували промову Беґіна, або так як представники деяких держав Західньої Европи, мали доручення своїх урядів, не приходити. Це був вияв невдоволення з того, що діється у Ливані, заявив провідник голяндської місії, один із лише трьох представників Спільного Европейського Ринку, що прийшов послухати промови Беґіна.

Багато із делеґатів взагалі того дня не прийшли, були однак такі, як наприклад, Пакістан, Савдійська Арабія, Марокко і Оман, що на знак протесту вийшли під час промови. Явно заатакували Беґіна представники Ліґи арабських народів і ПВО закидаючи Беґінові „фашистський сіонізм і мілітаризм". Прем'єр -міністер М. Беґін заявив між іншим у своїй промові, що Ізраїль буде піддержувати усі переговори для недопущення нуклеарної зброї на Близькому Сході. В тому він також пропонував, щоб усі держави, які розпоряджають нуклеарною зброєю погодилися не уживати її, тільки у випадку атаки безпосередньо на них.

У світі

ТИСЯЧІ ОСІБ ВЗЯЛО УЧАСТЬ У протестаційному марші проти зброєння у Парижі. Демонстрацію влаштувала Французька комуністична партія і Об'єднання робітників, комуністично настановлена робітнича профспілка. Хоч демонстрація була організована комуністами, в ній взяли участь також інтелектуали, актори і ветерани та в'язні концентраційних таборів Другої світової війни.

ДРУЖИНА ЛЄХА ВАЛЕНСИ ЗВЕРНУЛАСЯ ДО ген. Войцеха Ярузельского з проханням перенести її інтернованого мужа і провідника „Солідарности" ближче до їхнього дому в Ґданьску. Л. Валенса є інтернований від 13-го грудня м.р., а в травні його перевезли з тюрми у Варшаві до малого містечка на східній границі Польщі. Своє прохання дружина Валенси мотивує поганим станом здоров'я свого мужа як також тим, що вона немає можливости їхати на відвідини так далеко від свого місця замешкання.

ПАПА ІВАН ПАВЛО II КАНОНІЗУВАВ В НЕДІЛЮ, 21-го червня, першого святого від часу його пастирства. Новим святим є італійський швець із XVII сторіччя, Кріспін, що став за свого життя монахом. Як монах він жебрав для бідних, а крім того працював як кухар, голяр і огородник.

ТРИ ПОЛІТИЧНІ ГРУПИ КАМБОДЖІ заповідають того тижня сполуку в одну коаліцію і західні дипломати уважають це за позитивну зміну. Усі вони провадять свою акцію в екзилі і як припускають цей новий уряд в екзилі буде очолювати принц Нородом Шіганук, давній президент Камбоджії.

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД ОБІЦЯВ ПВО ДАТИ ОДИН мільйон долярів на допомогу знищення, яке завдали в Ливані ізраїльські війська. Пресова аґенція Китаю, що повідомила про те, не вияснює чи гроші будуть ужиті лише для гуманітарних цілей, чи також інших. При тій нагоді китайський уряд висловив своє негодування з приводу піддержки Ізраїля урядом ЗСА.

ЮРІЙ АНДРОПОВ Є ОДИН КРОК БЛИЖЧЕ ДО влади в Совєтському Союзі. Як відомо, останнього місяця він перебрав місце покійного Михайла Суслова, як член Секретаріяту Центрального Комітету. Не відомо однак чи він перебере також позицію партійного ідеолога, яким уважали Суслова. Тепер показується, що відповідальні за усі публікації в СССР мусять звітувати Андропову. Це доказує, що Андропов є кандидатом на місце хворіючого Брежнєва.

КОРАБЕЛЬ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА ІЗ 750 ТОННАМИ ліків та харчів для Ливану мусів завернути з дороги тому, що море біля берегів полудневого Ливану є підміноване. Корабель під назвою „Антон", дістав після довгих переговорів дозвіл плисти з Кипру до Сідону. Представники Міжнародного Червоного Хреста не знають однак коли плавба буде безпечна.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДЯНИ НЮ ЙОРКУ І НЮ ДЖЕРЗІ ПЛЯНУЮТЬ ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ ПІМЕНА

Ню Йорк, Н.Й. — У понеділок, 21-го червня ц.р., тут заходами Українського Патріярхального Товариства, відбулася нарада, під час якої вирішено, щоб українські громади обидвох метрополій — нюйоркської і нюджерзької, влаштували демонстрації проти приїзду до З'єднаних Стейтів Америки московського патріярха Пімена, вислужника комуністичного режиму, який прибув сюди, щоб на форумі Об'єднаних Націй виголосити свою пропаґандивну промову про „роззброєння" і „мир" у світі.

Згідно з останніми інформаціями патріярх Пімен відвідає у четвер, 24-го червня, Світовий церковний центр при ОН, де його і інших московських гостей прийматимуть обідом; в п'ятницю, 25-го червня, о год. 11:15 московський гість відправлятиме Службу Божу; в суботу, 26-го червня, також Богослуження він правитиме в російській православній церкві в Пассейку, Н. Дж., о год. 10-ій, де його перший раз зустрічатимуть українські демонстранти зі стейту Ню Джерзі; в неділю, 27-го червня, патріярх Пімен правитиме Богослужбу у російській православній церкві св. Ніколая в Ню Йорку при 97-ій вулиці, між П'ятою і Медісон авеню.

Більша демонстрація українців відбуватиметься у четвер, 24-го червня, о год. 5-ій по полудні. Місце демонстрації: Ралф Банч Сквер при 43-ій вулиці і Першій авеню.

Організатори — Українське Патріярхальне Товариство, надіються на численну участь українського громадянства, яке повинно запротестувати проти нищителя Української Католицької Церкви і терпінь сотень тисяч наших братів і сестер в СССР, що їх переслідували і переслідують та нищать за відданість до своєї Церкви і народу.

Патріярх Пімен, як відомо, приїхав у супроводі київського екзарха Філарета та інших церковних представників режимової Церкви.

ДЖАН ГІНКЛІ ЗВІЛЬНЕНИЙ ВІД ВИНИ ЗА ЗАМАХ НА ПРЕЗИДЕНТА

Вашінґтон. — Джан Гінклі, мол., увечорі, в понеділок, 21-го червня, був оправданий зі всіх 13-ти оскаржень, за замах на життя президента Реґена, його тяжке поранення та поранення трьох інших осіб, у березні 30-го, 1981 року, з причини божевілля.

Цей вирок, після 24-ох годин нараджувань протягом чотирьох днів, що його винесла лава плрисяжних, яка складалася в більшості з чорних громадян метрополітального Вашінґтону (з того сім жінок і п'ять чоловіків), заскочив всіх глядачів у залі суду, як також здивував без міри офіційних оскаржувачів Джана Гінклі за брутальну стрілянину на Президента і його почет, чого свідками були десятки мільйонів глядачів на телевізії того ж пам'ятного дня.

На процесі в оборону і в оскарження підсудного промовляли відомі в Америці психіятри, даючи дуже суперечні діягнози психічному стану замаховця. Одні психіятри твердили, що він здоровий, інші, що в хвилину стрілу на Президента і ще трьох осіб, він „не знав, що він діє". Ці останні, як бачимо, перемогли, спонукавши присяжних прийняти їхню версію щодо ментального здоров'я, чи згляднo — ментальної хвороби, Дж. В. Гінклі.

Тепер підсудний буде чекати до 12-го липня, коли буде вчинено „дальший судовий тяг", тобто — мабуть він буде приміщений у психіятричну інституцію, Сейнт Елізабет шпиталь, тут, для дальшого бадання. До того часу він буде далі під охороною маршалів, здається, бо покищо не зовсім ясно, коли його звільнять.

Дж. В. Гінклі має право дістати переслухання в справі його звільнення протягом наступних 50 днів. Уряд, який вів справу проти нього, не має права відклику до апеляційного суду, бо таку процедуру, дозволену в інших випадках, заборонено Конституцією в разі божевілля: оскаржені, а потім судом звільнені від провини на підставі божевілля, охороняються Конституцією, бо це була б „подвійна небезпека", подвійний риск.

Вирок суду, очевидно, тільки загострить боротьбу в країні проти надмірної тенденції звільнювати злочинців „з причини божевілля", про що вже нараджується Конґрес під впливом всезростючої громадської опінії в країні, щоб злочинці не уникали справедливого покарання за злочин — кажуть численні спостерігачі.

ПОЛІТИЧНІ В'ЯЗНІ В СССР БУДУЮТЬ ГАЗОПРОВІД

Вашінгтон, Д.К. — Колишній політичний в'язень у СССР, Михаїл Макаренко, зізнаючи перед сенатською комісією в дні 18-го червня ц.р., сказав, що політичні в'язні будуть примушені будувати сибірський газовий трубопровід і щонайменше один мільйон з них згине при цій будові.

М. Макаренко, який заявив, що він провів 10 років в совєтському ҐУЛаґу, сказав, що кожного року щонайменше 500,000 політичних в'язнів гине при різних будовах в СССР.

„В дійсності — це масове винищування народу шляхом примусової роботи", — твердив Макаренко. Масове вимирання в'язнів є спричинюване численними випадками при будовах і через брак теплого одягу під час гострих зимових місяців. Він показав білий светер із легкої матерії, що був „найтеплішим" з усього його одягу під час ув'язнення в 1968-1978 роках. Його арештували за спроби організування робітничих страйків і за відкриття мистецької ґалерії для незалежних малярів. Він далі твердив, що на його думку, в СССР є щонайменше 9.5 мільйона в'язнів у концентраційних таборах, і що така ж сама кількість є під так званим домашнім арештом, цебто під постійним поліційним наглядом.

Доан Ван Тоаї, колишній провідний член Національного Визвольного Фронту, який підтримував Вєт Конг під час в'єтнамської війни, у своїх зізнаннях сказав, що десятки тисяч в'єтнамських робітників прислано з В'єтнаму до СССР на основі угоди про сплачення фінансових боргів Совєтському Союзові. Він не міг подати, скільки саме тих в'єтнамців є в СССР, але, на основі порівнянь із іншими в'єтнамцями, він думає, що в 1981 році у Совєтському Союзі було біля 60,000 в'єтнамських робітників.

В'єтнамка Ле Тгі Анг, журналістка і діячка на полі прав людини, зізнала, що більшість в'єтнамських робітників у СССР — це колишні південнов'єтнамські урядовці, яких вислано до „перевишкільних таборів", звідкіля їх вислано до СССР.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to: "Svoboda" P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303
P.O. Box 346 Jersey City N.J. 07303

Виступ Реґена в ОН

Промова, яку президент Роналд Реґен виголосив у минулий четвер, 17-го червня, на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй, перейде до історії, як майстерне — за формою і змістом — зформулювання усієї американської політичної філософії, разом із відповіддю на сучасний пацифістичний рух в Америці й поза нею. Це був виступ державного мужа, обдарованого красномовним талантом і цивільною відвагою говорити одверто речі, без завивання їх у бавовну. Реґен пригадав, що був час, коли Америка мала монополь атомової зброї і була тоді наймогутнішою мілітарною потугою з можливістю завоювати світ. Не зробила цього, бо це перечить американській національній вдачі й всьому її світоглядові. Всі війни, що їх Америка вела у цьому сторіччі, були не задля придбання будь-якої території та поширення свого політичного впливу, а задля оборони державної волі і свободи чужих народів. І тут Реґен протиставив політику ЗСА, яка утотожнює волю з безпекою і миром, політиці й безперевній поведінці Совєтського Союзу. Він пригадав здавлення совєтськими танками мадярського повстання, окупацію Чехо-Словаччини, окупацію Афганістану, брутальний режим у Польщі. „Накопичування паперових договорів не запевнить миру" — правильно ствердив Президент, навівши цілу низку історичних доказів, як СССР відкидав різні конкретні пропозиції американських лідерів, щоб завести тривкий мар на базі роззброєння і верифікації (перевірювання), чи договірні сторони дотримують підписані договори. Вкінці своєї промови Реґен навів ті точки, які тепер становлять вихідну точку американського становища у справі зброєння і роззброєння.

Під час промови Реґена царила у великій залі палацу ОН ідеальна тиша. Мабуть, всі приявні, прихильні й ворожі Америці та її Президентові, здавали собі справу, або несвідомо відчували, що це історичний момент. Це був відважний, діловий виклик Москві. Натякнувши на теперішні пацифістичні вуличні демонстрації — Реґен звернув увагу, що в Америці й інших вільних країнах світу не забороняють людям виявити свій страх, щоб не було нової війни, — у Совєтському Союзі не дозволять навіть маленькому гуртковi кількох осіб демонструвати за мир — їх розганяють або арештують. Америка, — не є за поділ світу і не розділює штучним муром народи, — сказав Реґен, — виразно вказавши на берлінський „мур ганьби".

Як звичайно, Роналд Реґен говорив плавко, з пам'яті, тільки рідко й дискретно заглядаючи до рукопису своєї промови. Назверхня поява і вся форма виступу Роналда Реґена ще вище піднесла вагому вартість змісту. На телевізії кількакратно показували постаті совєтських достойників — міністра закордонних справ Андрея Ґромика і, сидячого біля нього, амбасадора Анатолія Добриніна. Їхні похмурі обличчя вказували на лють, яку мусили відчувати, коли чули таку гірку правду з такої високої трибуни з уст представника найбільшої потуги в світі. Ця Генеральна Асамблея Он — надзвичайна, скликана спеціяльно для обміркування проблеми миру і загрози війни. Реґен цитував (з пам'яті) вислови першого генерального секретаря ОН Даґа Гаммершилда, Трумана й Айзенгавера, всі ті заяви, які мали на цілі забезпечити світові мир. Реґен правильно звернув увагу, що Об'єднані Нації були покликані до життя, щоб не допустити до трагедії нової великої війни. Але він промовчав, що Об'єднані Нації стали мертвим і безсильним знаряддям миру — власне, тому що Совєтський Союз дістав там упривілейоване становище одної з п'ятьох постійних членських країн у Раді Безпеки ОН із правом вето. І можна згори передбачити, що й теперішня надзвичайна „мирова" сесія Генеральної Асамблеї не матиме ніякого реального наслідку для справи миру і безпеки. Найповажнішою подією цієї сесії залишиться тільки промова Реґена.

Михайло Кучер

ЩО МОЖЕ ЧЕКАТИ СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ?

На цю тему є кілька припущень більш, або менш реальних. Ось деякі з них.

Затримання у Совєтському Союзі теперішнього стану. Зміна уряду станеться „безболісно". Теперішніх політиків замінять каґебісти, або ті з номенклятури, на яких погодиться КҐБ. Цей варіянт непевний.

Палацова революція, яку спровокує одна з фракцій КҐБ, або апаратчики проти іншої фракції КҐБ, або й апаратчики проти КҐБ. Військові при тому будуть грати ролю інструмента.

Палацова революція може призвести до демократизації і федералізації Союзу. При тому можливий розпад Совєтського Союзу на кілька держав із виникненням громадянської війни.

Палацова революція приведе до влади „неомарксистів", які запровадять „ортодоксальний соціялізм".

З'явиться новий вождь, який стане на чолі „національ-комунізму".

Нове колективне керівництво себе не виправдає, палацова революція приведе до поділу збройних сил і до громадянської війни з ризиком інтервенції. Це в свою чергу може призвести до таких варіянтів: загальний хаос і терор — нищення тих, що були „всім", тими що були нічим, та сильну інтервенцію чужих держав, щоб запобігти атомовій війні.

Вплив держав-інтервентів на політичну будуччину Совєтського Союзу — невідомий.

Його будуччина також залежить від розвитку подій в Китаї, включаючи сюди можливість війни. Китай з 1949 року пережив одинадцять криз, які малощо не знищили країну, от хоч би „Культурна революція". Якщо чергова китайська криза буде незвичайно глибока, не виключена збройна інтервенція Совєтського Союзу, бо китайський хаос може розповсюдитися поза межі країни, яка має атомову зброю.

Західня Европа і ЗСА надіються в Китаї на продовження прагматичної лінії Джов-Ен-лая. „Державний капіталізм" при допомозі Заходу втримає Китай від розпаду, як потенціяльного союзника проти Совєтського Союзу.

Досі ми маємо такі запальні місця у світі, які можуть викликати новий великий конфлікт: Корея, совєтсько-китайський кордон, індійський субконтинент, Перська затока, Близький Схід, Балканський півострів, Польща. До того можна додати неспокій у Латинській Америці із побільшеним там впливом комунізму.

Китайські політики припускають, що Совєтський Союз, спокушений слабістю НАТО і антиамериканськими настроями в Европі, збройно нападе на Західню Европу, або й на Китай. У наслідок того, Совєтський Союз поставить проти себе цілий світ і загине так, як гітлерівська Німеччина.

Західній світ переживає тяжке передчуття великих змін, що їх не можна уникнути. І ті зміни можуть статися вже незабаром. Вони не мусять бути радісними. Які вони будуть і що принесуть людству залежить від того як Захід приготується до тих змін. Балянс світової політики поки що — нерадісний. Франція добровільно прийняла до свого соціялістичного уряду міністрів-комуністів. Західня Німеччина продовжує короткозору остполітік, в Англії лейбористи на спілку з професійними союзами завзялися знищити в країні приватну ініціятиву, себто капіталізм.

Центральна Америка кипить неспокоєм. Араби продовжують бути ворогом Ізраїля.

ЗСА без допомоги і зрозуміння із боку своїх союзників та й частина власного громадянства, а то й парляменту, стараються вихопити Центральну Америку з обіймів червоного боа констріктора.

Лука Луців

Про нові видання

Іван Смолій. „Неспокійна осінь". Роман. Сучасність, 1981, ст. 378. Обкладинка Ореста Слупчинського.

Перед нами нова повість Івана Смолія (автор каже що це „роман"), що зветься „Неспокійна осінь", яку ми з цікавістю прочитали, бо в нас довший час не було більших прозових творів, над якими треба довше попрацювати, аж минулого року появилися два такі твори, маємо на думці ще й повість Володимира Мерещака „Така вона була!", що вийшла 1981 року.

І про цю повість постараємося також згадати, якщо Бог дасть здоров'я при нашому „молоденькому житті". А то ми довщий час не писали до „Свободи" і деякі мої дійсні приятелі, знаючи про наш „молодечий" вік, почали були турбуватись нашим здоров'ям, а один із них (мій дійсний приятель, товариш Дурбак навіть писав до мене в цій справі. Ці рядки — це відповідь моїм дійсним приятелям, що я ще з Божої ласки можу тримати перо в руках і цікавлюся нашою літературою, як довго Бог дасть здоров'я. Думаю, що дійсні наші приятелі не вважатимуть цих моїх слів за самохвальбу, бож це тільки пояснення моєї самовільної „відпустки" від обов'язку служити нашій літературі, якою я цікавився понад 50 років.

Тож починаємо!

Іван Смолій молодший від мене 20 років, я про нього писав вже, може 40 років тому, і тепер мені приємно знову згадати його за те, що він не забув за свій талант та використовує його на те, щоб прославляти своїм талановитим пером боротьбу нашого народу за свою свободу.

В „Неспокійній осені" автор оповідає про події, що відбувалися в Галичині в 1943-го року, коли ОУН і УПА мусіли боротися проти німецьких окупантів, маючи проти себе і польське підпілля та большевицьких партизан, які літаками дісталися на терен Західньої України, щоб поборювати українську повстанчу армію. Автор вміло використав оцю ситуацію, і його повість читається як дедиктивну повість, бо в ній діють і українські повстанці і німецька окупаційна армія і російські військові відділи, які тоді були дісталися до Західньої України — літаками.

Повість має 37 уступів, самі назви яких будять зацікавлення читача! Ось деякі з них: „Ой, колесо, та куди котишся", „Розмова про козу білу і про діда", „Вітер повіяв зі сходу, чи пасують чужі чоботи...", „Летючий Голляндець", у розгромленому кляшторі", „Лісова мавка", „Німецький староста", „Коли тобі дають нове ім'я", „Подвійний спектакль..."

Уже самі назви повищих кількох заголовків свідчать про це, що „Неспокійна осінь" цікавий твір, що хто зачне читати цей твір — не може відкинути його, поки не дійде до кінця, бо тут діють і українська УПА, і московські відділи і польська партизанка та німецька армія. Автор зручно розвиває акцію, в якій, очевидно, є і любовна історія, яка об'єднує ці поплутані історії. Ось що сам автор пише про це:

„Коли Чуб розказував про свої пригоди, ставало шкода, що не можна їх записати зразу. Нехай Чуб пише про це обов'язково, негайно! Устим усміхався тоді весело!: колись! Колись напише він про все, а тепер не те, тепер пишемо щось цікавіше, тепер самі пишемо історію"

Між українцями були і два старшини українці з совєтської армії, та тільки один з них дійсно приєднався був щиро до українців, а другий таки дальше залишився був вірним Москві і він загинув від кулі свого товариша, що став по боці українців. Під час бою він гине від кулі свого товариша — українця, якого він хотів застрелити за те, що він щиро пристав до українських повстанців, які знищили були відділ московських наїзників. Треба навести думки цього українця, що приєднується до галицьких упістів, які перемогли московських наїзників на галицькому Підкарпатті:

„І деж він опинився? З ким? Проти кого? Як усе уляглося. Як щезли сумніви, як чується він з ними як одне. Ні слуги вони, ні наймити нічиї, а вільні люди. І не треба кривити душею; Ні мовчати підло рабом, а йти гордо, випростовано. А як упасти у бою, то впасти за свою правду.

Закінчимо свою інформацію про „Неспокійну осінь" Івана Смолія тими самими словами, якими автор закінчив свій твір. Українські повстанці перемогли німецького ворога, хоч проти них були й українські комуністи;

„Попереду ніч глибока, довга. Черкнеться земля аж наче до якоїсь безодні безповоротної. Але ні, одне певне: зійде сонце знову на сході, підніметься від землі все вище і заяснíє чистим золотом на ще чистішій блакиті завтрішнього дня".

Іван Смолій показав у своєму новому творі „Неспокійній осені", що він ще по-молодецькому (йому тільки 67 років) тримає перо у своїх руках і ми сподіваємося від нього ще доброї й довгої повісти про наше життя тут, в Америці, бо наші письменники, чомусь бояться це зробити.

Людмила Волянська

І ОБІЗВАВСЯ ДЗЮБА...

I

На нашій, не своїй землі тепер якраз готуються до двох свят — наказаного з Москви 60-річчя утворення Совєтського Союзу (1922) і свята, дозволеного з Москви, — святкування замість двох тисячоліть Києва 1,500-річчя „Святого Києва", як звав його Шевченко.

Це великі імпрези. І щодня про них кричить-заливається вся преса в СССР і в Україні і всі засоби масової інформації. За цей час все якось аж набридло, уїлося, — як кажуть у народі, — а борзописцям журналістам, критикам, публіцистам і письменникам хоч умри, а дістань щось свіже, видобуть трохи справжнього, не „казьонного" патосу... Проте, „там, де пустка замість серця — порятунку вже не буде", — писав колись Микола Вороний у „Євшан-Зіллі". Не легко співати під наказ, під нагайку. Владі ж потрібно свіжого і талановитого пера. Тоді розв'язка одна: адже можна згадати про тих, кому наказано терором замовкнути. Щось як у свій час було дано „з височайшого указу" Володимирові Сосюрі проголосити його незабутнє „Любіть Україну!".

Прецедент, отже, був. І ось у „Літературній Україні", органі „Правління Спілки Письменників України" з Києва, за четвер, 27-го травня, є блискуча стаття про менш блискучу появу — останню збірку поезій Миколи Вінграновського „Київ", що сама по собі — подія в літературному житті України, де в останньому часі на справжньому Олімпі залягла моторошна тиша. Бо за ґратами або в могилу відійшли майже всі шестидесятники.

Ті ж літерати, що лишилися з дозволом писати на замовлення партії, почали так само блідо писати, як Тичина у свій час, коли замість проскрибованих „Соняшних клярнетів" мусів гукати: „Високо знялись ми ввись! Прямо йдем ми, не навскіс. Бо ще здавна воєдино із Росією злились"... Очевидно, що від такої, з дозволу сказати, творчости, хоч кого занудить. Тож треба було когось свіжого. І тут знайдено аж „двох Сосюр" і дозволено їм, ба — мабуть наказано — „любити Україну".

Один з тих двох — поет Микола Вінграновський. Він написав і щойно видав нову збірку віршів під відповідною для хвилі назвою „Київ". Статтю-рецензію на збірку в „Літературній Україні" написав славнозвісний на весь світ, від Америки до Китаю і навіть до Японії, автор книжки „Інтернаціоналізм чи русифікація", літературний критик і есеїст — публіцист Іван Дзюба. Про нього пам'ятаємо, що, засуджений разом з усіма шестидесятниками у свій час, він не зміг стати героєм (не всім дано цю ласку звищ), а заломився, покаявся. Його покаяння окупант прийняв з резервою, і пішов він „добровольно-принудітельно" на фабрично-заводське підприємство писати про досягнення такої-то п'ятирічки. Іншими словами — його начеб то „замовкнули". І ось чудо — Дзюба промовив.

Про Миколу Вінграновського нагадаємо собі, що це йому належать ці рядки, які ми деклямуємо і цитуємо з усіх нагод: „І є народ, в якого є прокляття..."

Ті з нас, що читають з обов'язку підсовєтську пресу, відразу зауважили есей Дзюби, що зветься поетично „І час був мірою..." з підзаголовком „Роздуми над збіркою М. Вінграновського 'Київ'". Стаття ця інша від казенної соцреалістичної „січки", що тут, у газеті, щораз друкується, і „формою" і „змістом", обоє бо українські. Читач „Літературної України" читав цю річ Дзюби, напевно, як п'є спраглими устами втомлений у спеку подорожній з чистого холодного джерела.

І уявити собі, що Дзюбі дозволено було стати бодай цей раз собою, отим старим Іваном Дзюбою, яким зачитувались більшість з нас у шестидесятих роках і якому всі шестидесятники, на чолі з Симоненком і навіть Валентином Морозом, відступали перше місце серед всіх правозахисників — творчої української молоді, появи „українського дива" в 60-их роках. Поява їх „стала можливою лише в наслідок всенародного піднесення, духу свободи й розкутості, духу дерзання і творчости", — як про цей час проникливо сказав Іван Світличний.

Цей есей-стаття Дзюби — стала неначе двадцятирічним підсумком і пройденого Дзюбою етапу. Це не тільки про збірку „Київ" тут мова, а про весь літературний процес, що йшов протягом „доби розкутости" (за Хрущова) до теперішньої доби (за Брежнєва), коли цей подбав, щоб знову на всіх язиках все замовкло, „благоденствуючи", як за часів сталінщини.

Пише Дзюба, що „хотіли того чи ні автор і видавництво 'Дніпро', але вона (збірка) має підсумковий на сьогодні характер". Такий підсумковий характер має і сам есей. Говорить Дзюба як на час відважно, хоч вживаючи часто майже „езопівської мови". Таке враження складається, що закучерявив і ускладнив свою мову і виклад Дзюби, щоб не всі читачі дошукалися в статті того, що він у ній хотів заховати. Половина цієї великої статті (вона майже на цілу сторінку) носить загальниковий характер, а одноразово і в рядках і поміж рядками можна прочитати „Вірую" самого критика.

Тут є про поезію з-перед 20 років, що „щось утвердила надовго", що все це „незвично було ускладнило й драматизувало позицію тодішніх кумирів молодої поетичної хвилі", про „запас випередження", — як називає Дзюба інакшість шестидесятників і їхній приціл уперед, у порівнянні з вихолощеною творчістю Тичини, Малишка і інших „старих".

Довідуємося ми, що в збірці „Київ" вірші не датовані (ах, адже так безпечніше!), але втаємничений читач побачить, що „поезії двадцятирічної давності, які тоді здавалися скипілими на самісінькій злобі дня, такими ж сприймаються й сьогодні, а то й сучаснішими", є в них „перестороги болю", „болючої актуальности..."

І далі дуже багатомовне філософування Івана Дзюби, з якого виступає він — несподівано для тих, що відспівали йому Акафиста — також незміненим, безжалісно побитим життям.

„Відтоді багато води спливло і за водою чимало чого", — каже він. І ось, збагачений досвідом і багато перетерпілий, критик каже про поета, що „Микола Вінграновський став стриманіший, буденніший у голосі. Але він зберіг інший максималізм — поетичного почуття, а не словесний: те, чого не позичиш і не доточиш, на що себе не скеруєш теоретичним принципом..."

(Продовження буде)

Д-р Степан Ворох

30-ЛІТТЯ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНИХ ТОВАРИСТВ

I

Конференція Українських Центральних Академічних Професійних Товариств постала в 1952-му році у вияві конечности спілкування професійних товариств, — з погляду чисто професійних взаємовідносин, та і потреби спільного виступу у громадському житті.

Вступаючи у громадське організоване русло, професійна група мала на увазі, збільшити його питому вагу, бути завжди будуючим стимулом у житті громади, а у випадку серйозніших розходжень між окремими громадсько- політичними компонентами, — чинником розсудку і рівноваги, сповняючи ролю міжклітинного цементу.

Ініціяторами Конференції були від: Товариства Українських Інженерів Америки (ТУІА) — інженери Роман Рогожа, Богдан Рак, Володимир Онишкевич від Українського Лікарського Товариства Північної Америки (УЛТПА) — доктори Роман Осінчук, Богдан Макарушка, Богдан Олесницький; від Товариства Українських Правників Америки (ТУПА) — д-р Богдан Дзерович, від Спілки Українських Журналістів Америки (СУЖА) — ред. Роман Купчинський.

Згадані товариства організаційно оформлювалися зараз же після прибуття з Европи до Америки, значить в роках 1949-1950. Два роки пізніше вони виступали вже, як професійна громадська одиниця.

З бігом часу і розвитком суспільного життя зорганізувались такі професійні товариства, як Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів Америки (ОУВЛА), Товариство Українських Бібліотекарів Америки (ТУБА), Українська Американська Асоціяція Університетських Професорів (УААУП), та Товариство Українських Учителів в Америці, (ТУУА), які у свій час приступили до Конференції Українських Центральних Академічних Професійних Товариств.

Згодом замітнішу ролю у праці Конференції відігравали з рамени ТУІА-інженери: Остап Балабан, Зеновій Кохановський, Роман Галібей, Володимир Гнатківський, Леонід Пахолюк, Іван Мокрівський, Андрій Пащук, д-р Юрій Карапінка, д-р Роман Андрушків, Юрій Гончаренко, Євген Івашків, Богдан Мак, Степан Процюк, Юрій Базилевський, Дарія Мосора-Франкен, Евстахій Ярош, Методій Борецький.

Від УЛТПА — доктори: Юрій Кушнір, Олег Волянський, Степан Ворох, Тарас Шеґедин, Мирон Зарицький, Ярослав Воєвідка, Ростислав Сочинський, Богдан Шебунчак.

Від ОУВЛА — доктори: Ярослав Ляшевич, Володимир Вірщук.

Від УААУ — професори: Петро Стерчо, Володимир Трембіцький, Іван Телюк, Євген Федоренко, Наталія Пазуняк.

Від СУЖА: д-р Роман Криштальський, д-р Роман Голіят, мґр Орест Питляр, мґр Ольга Кузьмович.

Від ТУПА: д-р Василь Палідвор, д-р Володимир Савчак, д-р Дарія Кобринська.

Від ТУБА — доктори— Олександер Соколишин, Петро Ґой, Василь Лучків, Роман Дражньовський, мґр Іван Кобаса, мґр Остап Олесницький.

Від ТУУА: мґр Квітка Семанишин.

Конференція Професійних Товариств — це професійно-громадське тіло, яке створилося у специфічних еміґраційних обставинах, з волі великої кількости українських професіоналістів, що рятуючися різними шляхами від певної загибелі з рук московського окупанта опинились поза межами рідної землі і тут на чужині, не гаючи часу, рішили у Конференції злучити всі свої організовані сили для максимальної допомоги поневоленій батьківщині.

Еміґраційні обставини — важкі. Еміґрація у своїй основі, явище неґативне. Майже завжди вона є вислідом виїмково трудних обставин довкола людини, родини чи цілого народу, як ось у випадку великої політичної еміґрації українського народу після Другої світової війни.

Ясно, що еміґраційні обставини впливають на хід життя еміґраційної спільноти і тому її суспільно-громадські процеси будуть відмінними від таких же процесів спільнот, які не були змушені залишати свого рідного краю.

У державних народів професійний світ, звичайно, займається професійними справами. Лікарі — медичними науками і хворими, інженери різними ділянками технології, педагоги — наукою і вихованням, правники — судівництвом, і т. д. і т. п. Вони мають державу і законами упорядковане суспільно-громадське і політичне життя, а для збереження цього порядку мають кваліфіковані кадри едукованих людей.

Українські професіоналісти у діяспорі, а особливо в ЗСА, де їх є найбільше, будучи висококваліфікованими фахівцями і до подиву ревними у виконанні своїх професійних чинностей провадять своє життя дещо відмінно, бо додатково до професійних зайнять, вони обтяжили себе ще й працею у суспільно громадському і політичному житті.

Життя українського професіоналіста було б неповним, якщо б він не цікавився життєвими процесами своєї спільноти, чи замкнувшись при праці у своєму кабінеті не звертав уваги на долю рідного народу, особливо тоді, коли він завважує, що в найжорстокіший період нашої історії, в цей час коли наш нарід бореться за існування, внутрі української політичної еміґрації бракує цього упорядкованого і політичного життя, бракує під кожним оглядом сильної і всім суспільством респектованої вершинної організаційної системи, а в додатку до цього завважує захитання громадської моралі, що унеможливлює, нам політичним еміґрантам, нести нашому народові таку допомогу, яку ми повинні б давати. Ось це ті проблеми, що заставляють українського професіоналіста, побіч виконування важкої і відповідальної професійної праці, поринати у громадське і політичне життя та пробувати бути допоміжним чинником у їхньому розв'язуванні.

Часто доводиться почути питання — чи конечно професіоналістам турбуватися життям громади в Америці, в діяспорі та й взагалі долею народу, а чи не повинні вони залишити це українським політичним формаціям, бож це, мовляв, політична справа, а професіоналісти хай займаються тільки професійними справами. Є в нас адвокати і то дуже голосні, які наголошують прийняття саме такої концепції. Одначе, обсервація нашого суспільного і політичного життя чутливим і вдумливим елементом професійного світу каже, що професійний світ в умовинах еміґрантської неупорядкованости, у відсутності сильної громадської структури, у відсутності одного повноцінного і всіми підтримуваного політичного проводу, має обов'язок перед народом і історією, побіч своїх професійних фукцій, присвячувати себе громадському і політичному житті. Як частина політичної еміґрації має не тільки право, але і моральний обов'язок брати участь у суспільно-політичному еміґраційному організмові, особливо тоді коли завважує, що на протязі кількох десяток років, цей нібито покликаний до творення українського політикум, — політичний сектор до тієї міри розбитий і розсварений, що дійсно ефективної політичної роботи вже нездібний провадити. Піднятись йому до того рівня, щоб він міг бути замітний чужинцям та захоплюючим чинником для нашої молодшої зміни, здається, у нього вже немає сили.

У цей час історії нашої спільноти, позитивно унапрямлюючий громадсько та політично центровий чинник — професійний світ, повинен стати сумлінням своєї громади, а навіть її арбітром, як той сектор, що стоїть на всегромадській і загальнонаціональній базі, трактуючи кожну політичну групу (крім комуністичної), як самозрозуміле явище зрізничкованого суспільства. Ми, професіоналісти, могли б вилонити зі своїх рядів одиниць, щоб без якогонебудь упередження та з повною пошаною до всіх складових частин нашої організованої спільноти правильно та чесно сповняти завдання громадського каталізатора чи евентуального арбітра.

Відповідальність усіх нас, а втім і професіоналістів, у цій країні є більша, чим українців, що живуть деінде, бо ЗСА є лідером цілого світу, а ми, як громадяни цієї країни, мусіли б використати цей момент до максимум як для української, так і для американської справи.

Маючи такі й подібні погляди на участь Конференції Професійних Товариств в українському громадському житті, тут в Америці і в СКВУ, ми пробували бути стабілізатором у дуже важливих моментах громадського і політичного життя, від початку існування Конференції.

Перші п'ятнадцять років, після прибуття нової еміґрації до цієї країни пройшли відносно спокійно. Влаштування життя у нових обставинах, можливо, мало успокоюючий вплив на громадські взаємовідносини між поодинокими людьми і угрупуваннями. Вістря політичних угрупувань, здавалось, були притупились і вони все ще знаходили способи сякої-такої співдії.

(Продовження буде)

МОВА ПРО МОВУ

СТОРІНКА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЧАСОПИСНА МОВА — ТО НАЙСИЛЬНІШИЙ ЗАСІБ ЗБІЛЬШИТИ КУЛЬТУРУ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ.

Іван Огієнко

РІК IV ЧЕРВЕНЬ 1982 2 (12)

Цей випуск „МПМ" присвячуємо сторічному ювілеєві проф. Івана Огієнка (в пізніших роках митрополита Іларіона), одного з найвидатніших знавців української мови, автора численних праць з історії й культури української мови, української культури та історії церкви.

Він народився 1882 р. на Київщині. У часах нашого державного відродження був професором Київського університету (1918 р.), міністром освіти в уряді УНР, а потім ректором Кам'янець-Подільського університету (1919 р.). З переїздом на еміграцію стає професором старо-церковної мови у Варшавському університеті. У Варшаві видає журнал Рідна мова (1933-1939), в якому всю увагу присвячує культурі української літературної мови та її уніфікації. Вплив Рідної мови на підвищення мовної культури в Галичині, особливо серед молодого покоління, був величезний. Деякі його думки актуальні ще й дотепер, бо після 50 років Огієнкова провідна ідея „Для одного народу — одна літературна мова й один правопис", через невідрадні політичні умовини, не зреалізована ще повністю. Хай ця коротка згадка про цього видатного українського мовознавця скріпить наші наміри реалізувати його ідею шляхом підвищування мовної культури в нашій громаді. На цій сторінці передруковано одну з його статтей, що в умовинах нашої правописної мовної анархії, не втратила своєї актуальности.

У цьому випуску хочемо також розглянути деякі правописні питання, які частково допомогли б устійнити норми на нашому правописному бездоріжжі. Здаємо собі справу з того, що повну нормалізацію правопису в наших еміграційних умовинах важко здійснити. Це одначе не означає, що, не знайшовши зразу магічної розв'язки, ми повинні обмежитися до пасивного споглядання і не реагувати на мовно-правописні хиби, що засмічують сторінки наших видань. Якраз навпаки — усі зусилля освіченої громади, а особливо працівників пера, повинні прямувати до піднесення мовної культури та до вироблення мовних і правописних норм для українців у вільному світі.

Нелегке це завдання. Головною перешкодою тут є брак потрібних матеріялів. Адже правописні словники, якими користуємося в діяспорі, потребують доповнень та виправлень, а ті словники, що зрідка надходять до нас з Києва, не тільки недоступні ширшим колам читачів, але й неприйнятні для нас політичними тенденціями. Для видання нового правописного словника, який відповідав би нашим вимогам, треба не тільки добрих знавців мови відданих цій справі, але також більших грошевих фондів. Поки видання справді доброго словника стане дійсністю, на сторінках „МПМ" міститимемо дискусійний матеріял для усучаснення Харківського правопису. Притому братимемо до уваги ті правописні й лексичні зміни, що ... київські мовознавці впровадили впродовж останніх 50-х років, і які не є вислідом русифікаторських тенденцій совєтського уряду. Ми не бажаємо збільшувати розбіжності між „нами" й „ними", відкидаючи безкритично все, що видане в УССР. Не можна заперечувати факту, що там є добрі мовознавці, і що не всі вони потурають брутальній русифікації нашої мови. Тому вряди-годи передруковуємо фрагменти з їхніх праць, щоб познайомити наших читачів зі станом української мови на рідних землях.

Наша праця над унормуванням мови й усучасненням правопису в діяспорі може здаватися деяким скептикам боротьбою з вітряками. Адже нечисленні наші мовознавці в вільному світі досі не договорилися в справах правопису, а загал працівників пера не надто турбується справою піднесення мовної культури. Велику роботу могли б зробити редактори наших газет, бо пресу читає значна кількість людей. Кроком вперед у нормалізації нашої мовної практики було б домовлення між мовними редакторами наших газет, проте, як вийти з мовно-правописного хаосу. При добрій волі можна легко знайти позитивну розв'язку цього питання.

Наша часописна мова*

(В скороченні)

Часописна мова в Галичині з передвоєнних часів була такою штучною мішаниною, що її мало розуміли на Наддніпрянщині. Такий стан цієї мови був для нації надзвичайно шкідливий, бо викликав зрозумілу нехіть до себе читача з Наддніпрянщини. Взагалі ж галицька часописна мова творилася самостійно, без жодного оглядання на мову східньоукраїнську. Питання про спільну літературну мову не раз, правда, ставилося, про що писали кращі наші письменники, напр. Куліш, Грінченко й ін., але їхній голос, як звичайно, лунав у Галичині „гласом вопіющого в пустині". Його тут не зрозуміли.

Війна поклала рішучий край цьому ненормальному станові. Сотні тисяч „галичан" побували в Великій Україні й власним досвідом переконалися про конечність однієї літературної мови для одного народу. Зачалась боротьба за одну соборну літературну мову, боротьба, що точиться ще й сьогодні. Молоде покоління беззастережно стало за спільну літературну мову, а старе — вперто тримається довоєнної мішанини.

За останні п'ять літ часописна мова в Галичині змінилася до непізнання на ліпше. З 1917 р. починається й тут велике оживлення, бо часописна галицька мова стала з того часу сильно наслідувати наддніпрянську часописну мову, цебто пішла єдиним правильним шляхом. На жаль тільки, треба ствердити, що якоїсь планової праці в цій такій важливій ділянці тут ніколи не було. „Наукове Товариство ім. Шевченка", — найвища західньоукраїнська наукова установа — не взяло собі за головну мету — працювати для збільшення культури своєї літературної мови, тим то праця над виробленням доброї часописної мови ніколи не ставилася тут поважно й ясно. Позбавлені авторитетного наукового проводу, західньоукраїнські часописи працюють кожен на свою руку, а це доводить до того, що кожен часопис культивує свою мову й свій правопис. Часописи буковинські, закарпатські та американські пішли слідом за часописами галицькими.

Найболючішою недостачею праці всіх західньоукраїнських часописів треба визнати повне незрозуміння великої ідеї: Для одного народу (що хоче стати Нацією) — одна літературна мова, одна вимова й один правопис. Велика ця ідея запізно прийшла до Галичини; на щастя, вона вже потроху тут шириться й захоплює все більше й більше число прихильників. Потроху читач усвідомлюється, що без однієї — для цілого українського народу спільної літературної мови й одного спільного правопису всі наші видання будуть тільки реґіональними, а всі громадяни ніколи не будуть почувати себе „письменними", бо не буде тієї норми, що до неї мусимо всі пристосуватися, не буде сталого одного критерія нашої письменности. Цебто, — ніхто не певен, чи пише він добре, чи говорить справді літературною мовою.

За сучасного стану нашого національного життя, преса — головний орган навчання рідної мови для широких мас. А звідси випливає її величезна вага в цьому, як і її відповідальність перед своїм народом. З хвилею, колий цілий український народ матиме одну літературну мову, розпочнеться нова сторінка духового життя нашої нації, вже як справді соборної. Ось тому й хочемо давати на своїх сторінках хоч час-від-часу огляд мови нашої періодичної преси, звичайно з однією тільки культурною педагогічною метою, — провадити її на шлях соборної літературної мови. Терапія мови — це важлива наука для нас на цей переходовий час. Нікому не хочу витикати їхніх „помилок", — хочу тільки допомагати нашій пресі скоріш створити найміцніший ґрунт для розвитку нашої культури — соборну літературну мову. Ось тому сердечно прошу робітників пера не брати за зле цієї нашої праці, — всі ми спокійно приймаємо, скажемо, лікарські поради, так само можна приймати й фахові поради мовні, коли мовний організм наш „не в порядку".

Потроху розбивається згубна для цілости нашої Нації думка, ніби часописи можна видавати й якою-будь місцевою говіркою, докладніше — говіркою редактора. Думка ця зовсім дивна особливо в Канаді та Америці, де часописною мовою найлегше може бути мова загальнолітературна, бо ж американська еміграція нової говірки не витворює, а принесену з краю сильно забуває. А поки що, сьогодні кожний український часопис у Канаді чи Америці пише „своєю мовою" й своїм правописом, не виробивши ані міцних традицій, ані якоїсь одности, хоч маємо й тут старі видання, напр. „Свобода", що виходить уже 40-ий рік.

Загальні висновки мої такі:

1. Часописна мова — то найсильніший засіб збільшити культуру літературної мови.
2. Усі наші часописи й видавництва, коли розуміють значення одности літературної мови для утворення однієї Нації, мусять звернути на культуру своєї мови найпильнішу увагу.
3. Кожний часопис мусить мати в себе за коректора доброго правдивого знавця літературної мови.
4. Читачі мусять рішуче вимагати від своїх часописів доброї літературної мови.
5. Кожен український письменник, кожен працівник пера, ціле вчительство й кожен інтелігент, а взагалі — всі читачі мусять глибоко зрозуміти й запроваджувати до життя велику й корисну нам ідею: Для одного Народу — одна літературна мова й один правопис!

Іван Огієнко

* *Рідна мова*, ч. 9, 1933 р.

Слідами „старшого брата"

Закінчення

В одному місці статті читачеві може здаватися, що Русанівський все таки хочи проломити деякі недоречності офіційного правопису коли радить німецькі дифтонги *ei, eu*, передавати як *ай* та *ой*. За його словами, вони досі „традиційно" транслітеруються як в російській, так і в українській мовах як *ей*, напр., *Лейпціг*. Окреслення такого написання „традиційним" не відповідає дійсності, бо ця „традиція" виводиться від горезвісного правопису 1933 р.

На жаль, це не його власна думка, а російського мовознавця Б.А.Старостіна, який у статті „Нормы практической транскрипции", (*Русская речь* 1969, Но. 5,) стверджує, що „теперішня передача цих дифтонгів не тільки суперечить вимові, але й веде за собою змішування цих сполучень".

Зацитувавши міркування Старостіна, Русанівський додає ще від себе таку „вказівку": „Звичайно, деякі традиційні, давно узвичаєні написання відомих прізвищ (наприклад, *Гейне*, нім. Heine) можуть залишитися..." Тут наш мовознавець мав на думці, мабуть, російські „узвичаєні, традиційні" написання, бо про те, що перед 1933 р. освічені українці писали *Гайне*, а не *Гейне*, він може дізнатися з тогочасних словників (пор. словник Голоскевича).

Але, хіба чи не найбільше піддається Русанівський під опіку „старшого брата" в складних питаннях транскрипції не тільки чужих західньоевропейських, але й західно— й південнослов'янських, а в деяких випадках навіть і українських, географічних назв. На допомогу бере він тут принципи російської картографії. Хоч і вказує він на „окремі розбіжності, зумовлені відмінностями в структурі української і російської мов, (напр у суфіксах -ськ-, -зьк-, -цьк- з пом'якшенням с, з, ц,), які „мали б знайти відображення в новому виданні „Українського правопису", (стор. 83), проте він не задає собі багато труду на впорядкування правопису великої скількости назв, а дає найпростіший та, очевидно, найбезпечніший рецепт: „Удосконалюючи „Український правопис", ми в цьому питанні можемо орієнтуватися на $ 22 „*Правил написания на картах географических названий СССР*", М. 1961, і на „Словарь географических названий СССР", М.1968" (стор. 87).

Вислідом таких порад буде, очевидно, не „удосконалення", а уніфікація і потрібне совєтам наближення українського правопису до російського. Тому не можемо дуже дивуватися, коли в цих правописних порадах Русанівського зустрічаємо і такі форми як (Жирардув ,*Грубешув, Тарнув* (замість Жирардів, *Грубешів, Тарнів*), приїхав до *Катовіце*, приїхав до *Кельце*, і що гірше — *Ровно, Дубно* замість українських *Рівне, Дубне*.

Марія Овчаренко

Мені болить — мене болить*

(В СКОРОЧЕННІ)

Дієслово „боліти" по східніх і західніх українських говорах не вживається однаково, а це й відбилося на придніпрянській і придністрянській літературній мові.

По східніх українських говорах „боліти" — це дієслово неперехідне, цебто дія його не переходить на інший предмет; визначає стан: терпіти біль, хворіти. Ось тому на Київщині кажуть: Голова мені (чи в мене) болить, руки мені болять, зуби в батька болять і т.ін. Номис, „Приказка": Кому кортить, тому й болить, Чужий біль нікому не болить. Кл. Квітка: Народні мелодії, з голосу Лесі Українки 1917 р.: Ой болить мені та й головонька 132. Чубинський, Пісні: То мені болить дуже У. 87, Заболіла в мене головонька 35. Болить мені головонька 364.

Оці форми й панують у придніпрянській літературі. Ось трохи прикладів. Котляревський, „Енеїда" 1809 р.: В Енея заболіли ноги. Шевченко знає тільки „болить у мене", а не „болить мене", напр.: Серце моє трудне, що в тебе болить. Щоб голова не боліла в Марка молодого. Може що в маленької на той час боліло (видання 1910 р. В.Доманицького). Б. Грінченко, „Під тихими вербами": Довго нога в його боліла, тільки зазначається стан, що саме болить. Номис, „Приказки": Голова болить дуже, Серце так болить.

Таким чином боліти в літературній мові — дієслово неперехідне, визначає стан, а не дію.

Зовсім не те бачимо в говорах західньоукраїнських: тут „боліти" дієслово перехідне, цебто, дія вимагає по собі прямого предмету в знахіднім відмінку. Такі форми — боліти кого — панують не тільки в народній мові, але і в творах галицьких письменників. Ось трохи прикладів. А.Чайківський „Малолітній": Що тебе болить? Горло мене болить, Мене серце боліло; „На уходах": Його дуже боліло, Мене рука болить. О.Маковей, „Ярошенко": Ліва рука мене болить. Рука боліла його. Франко І.: „З. Беркут" Серце її боліло дуже. В.Бирчак. „Василько": Се боліло Давида I, Болить мене серце II. Стефаник, „Дорога": Болить його серце.

Західньоукраїнські говори не знають виразу „мені болить"

Східньоукраїнська літературна мова звичайно не вживає виразу „мене болить". Академічний „Рос. - укр. Словник" подає два таких приклади: Коцюбинський: Те вікно його боліло, і Леся Українка: І сміх той його заболів, але це можна вияснити так: Коцюбинський у своїх творах взагалі вживає багато „галицьких" форм, а Л. Українці, волинячці з походження, деякі західньоукраїнські форми взагалі не були чужі.

Західньоукраїнські форми (болить мене) так само стародавні наші форми, зовсім незалежні від таких самих форм польських, як і східньоукраїнське „мені болить" незалежне від тієї ж форми російської.

Поділля починає західньоукраїнські говори, а тому тут уже добре знане „мене болить". Так, у подоляка А.Свидницького в його „Люборацькі" читаємо: Щось дуже мене ноги болять. Татка очі болять. Ці два приклади подає Словник Б.Грінченка, а за ним повторює їх і Академічний „Рос.-ук. Словник" 1924 року.

Якої ж форми вживати. — „болить мене" чи „болить мені"? запитає читач. Обидві формі стародавні, обидві живі народні. Пам'ятати тільки треба, що в літературній мові Східньої України панує форма „болить мені рука", а форма „болить мене рука" там незнана. О.Синявський у „Норми української мови" 1931 р. ст. 199 радить писати: „мені голова болить" або „у мене голова болить", а про „мене голова болить" і не згадує.

Сказане про болить відноситься й до свербить, — у літературній мові панує сх.укр. форма „свербить мені рука" (дієслово неперехідне, визначає стан, а не дію); зах.укр. „свербить мене рука" (дієслово перехідне, визначає дію, а не стан).

У значенні слабувати вживаємо „боліти на що", а в значенні вболівати, побиватися - „боліти чим, за ким". У Шевченка: Доки буду серцем боліти.

І. Огієнко

* Рідна мова ч. 12, 1934 р.

Правопис „Наперекір"

Тим разом мова не про український, а про російський правопис, точніше про російську ортографію чужомовних назв. Цікаве, що в ній багато написань різниться від оригіналу мов би навмисне, хоч на це нема жодної причини. Цей факт нас не цікавив би особливо, коли б не те, що російський павопис є зразком, який мусять наслідувати також мовознавці в під'яремній Україні.

Ось німці пишуть Neuman, Neusilber і вимовляють „*нойман*", „*нойзільбер*", *але для російського правопису це - Нейман* і *ней*зильбер. Пишуть американці, винахідники нового штучного волокна, nylon та вимовляють „*найлон*", але в російському правописі це „*нейлон*". Цілий світ, мабуть, вимовляє, або намагається вимовляти, відомі прізвища Einstein та Eisenhower як Айнштайн та Айзенговер, але в російській вимові це *Ейнштейн* та *Ей*зехауер. Самоназва великої держави на заході Европи Espana, з вимовою „еспаньйа", але для російських мовознавців це - Испания. Очевидно, і київські „правописники" мусять мавпувати старшого брата, пишучи Нейман, нейзильбер, нейлон, Ейнштейн, Ейзенхауер та Іспанія.

А вже правдива містерія у „самій передовій мові" із передаванням чужомовного L. Латинська назва Польщі є Polonia. Від неї утворено термін „польонізм", але для Москви і Києва це „полонизм" та по*л*онізм", начебто похідне від слова „полон".

У словах, утворених із префіксом арабського походження *аль* - , звук *л* м'який, напр., альґебра, альманах, алькоголь, альдегід, Альжир. Таке правило, одначе задуже послідовне для совєтських мовознавців — там є „*аль*гебра", *аль*манах" і „*аль*дегід", але „*ал*коголь" та „*Ал*жір". Хемічна назва „*аль*дегід" є скороченням довшої „*алькоголь дегід*рогенований", отже, за всякою логікою терміни „алькоголь" і „альдегід" повинні б мати цей самий префікс. Але логіка творців російського правопису, видно, не зобов'язує. Так, напр., термін що в анг. мові є cellulose походить від лат. cellula, отже, мав би мати обидва *л* м'які. Але в совєтському правописі, знову наперекір логіці, є це*люло*за, тобто перше *л* м'яке, а друге тверде.

Продовження цієї правописної містерії є передавання англійського звуку та літери l. Знову ж, наперекір атохтонній вимові, підсовєтські правописи передають авук, найближчий до українського *л* - м'яко, а не твердо. Приклади: Черчілль (Churchill), коктейль, барель, білль (анг. bill), Гулль (анг.Hull), Лінкольн, гольф, Гольфстрім (Gufstream).

Зате, навиворіт, французьке l що завжди м'яке, тобто відповідає українському *ль*, російський правопис каже передавати твердим *л*. За тим зразком і в УССР пишуть тільки: Ла-Манш, Лафаєт, Лафонтен, Лавуазьє, Лувр, Лаплас, луїдор.

На щастя, цього нісенітного „правопису наперекір" не знаходимо в словнику Голоскевича, який рекомендує логічно писати: біл, ґолф, Ля-Манш, Ляпляс, Ляфонтен, Лявуазьє, Люврта люїдор.

Вілан

А. Вовк

Правопис неслов'янських географічних назв

Закінчення

Американські географічні назви

Читач з Америки хоче знати, який правильний правопис назви міста Cleveland. Цієї назви нема ні в словнику Голоскевича, ні в ГД. Підсовєтське написання КЛІВЛЕНД згідне з першими двома принципами, тому ми також його рекомендуємо. Тут варто додати, що англійську літературу *e* передаємо нашим *i* ще також у назві ТОЛІДО (в ЗСА, але еспанське Toledo передаємо як ТОЛЕДО), та в назві ПАСАДІНА. У всіх цих словах *e* є під наголосом і тому звук є ясний. Натомість у назві міста Detroit літера *e*, хоч і звучить як наше *i*, є ненаголошена та невиразна в звучанні. Через те поруч послідовного ДІТРОЙТ також узвичаєна форма ДЕТРОЙТ має рацію існування, згідно з третім принципом.

У зв'язку з назвою КЛІВЛЕНД варто відзначити, що також інші американські назви з складом — land треба передавати як — ЛЕНД. Тому пишемо: МЕРИЛЕНД, ПОРТЛЕНД, ЛОНҐ-АЙЛЕНД, СТАТЕН-АЙЛЕНД, ДИЗНІ - ЛЕНД, але згідно з традицією, ІРЛЯНДІЯ та ШОТЛЯНДІЯ для країн Ireland та Scotland.

Інші статті в цьому випуску „МПМ" показують, якими численними є проблеми правопису англомовних географічних назв. Це, одначе, тільки частина ширшої і досі ще не опрацьованої проблеми загальної транскрипції англійських літер і звуків українською мовою. У діяспорі існують принаймні два неопубліковані проєкти передавання англійських слів українською абеткою. Система автора цієї статті базується на міжнародній фонетичній транскрипції даного слова, яку можна знайти, напр., у численних англійсько-іншомовних перекладних словниках. Обговорення цієї системи виходило б поза рамки цієї статті. Все таки, увазі читачів пропонуємо список назв 50-ох стейтів ЗСА, зладжений за цією системою, на базі вищеобговорених правописних принципів. Список є тільки прелімінарний, і дискусійний. Тому за критичні зауваги до нього автор буде вдячний філологам та особам, зацікавленим правописними проблемами.

Проєкт правопису назв американських стейтів

Вжиті позначки і скорочення

(1) — рекомендовано за принципом наближености до тубільної вимови
(2) — рек. за принципом відповідности до укр. фонетики
(3) — рек. за принципом небажаности зайвого відриву,
(4) — рек. за авторовим проєктом транскрипції анг. географічних назв (див. довідка на кінці статті)
підсов. за підсовєтським правописом,
трад. традиційне (словники Голоскевича та Ізюмова-Панейка),
ГД — географічний додаток у *Правописному словнику* за ред. Рудницького і Церкевича (1979 р.).

Alabama	Алабама (4)
Alaska	Аляска (3, трад.)
Arkansas	Арканзо (1) НЕ підсов. Арканзас
Arizona	Арізона
California	Каліфорнія
Colorado	Колорадо (1, 3)
Connecticut	Коннектікат (1, 4) НЕ підсов. Коннектікут
Delaware	Делавер (1)
Florida	Флорида (1, 2) і Фльорида (трад.) НЕ підсов. Флоріда
Georgia	Джорджія (1)
Hawaii	Гаваї (2, трад.) НЕ підсов. Гавайї
Idaho	Айдаго (1) НЕ підсов. з рос. Айдахо
Illinois	Ілліной (1) НЕ підсов. Іллінойс
Iowa	Айова (1)
Kansas	Кензас (1, 4) НЕ підсов. Канзас, (ГД) Канзас
Kentucky	Кентакі (1, 4) НЕ підсов. Кентукі
Louisiana	Луїзіяна (2) НЕ підсов. Луїзіана
Main	Мейн (1) НЕ підсов. Мен
Maryland	Мериленд (1)
Massachusetts	Массачусетс НЕ (ГД) Массачузетс
Michigan	Мішиген (1, 4) і Мічіган (трад.)
Minnesota	Міннесота
Mississippi	Міссісіпі (трад. 3, 4)
Missouri	Мізурі (1) НЕ підсов. Міссурі
Montana	Монтана
Nevada	Невада
New Hampshire	Ню-Гемпшир (1, 4) НЕ підсов. Нью-Гемпшір
New Jersey	Ню-Джерзі (1) НЕ підсов. Нью-Джерсі
New Mexico	Ню-Мексико (1, 4) але Мехіко як назва держави, НЕ підсов. Нью-Мексіко
New York	Ню-Йорк (1) НЕ підсов. трад. (з рос.) Нью-Йорк
North Carolina	Північна Каролайна і Норт-Каролайна НЕ підсов. Північна Кароліна
North Dakota	Північна Дакота і Норт-Дакота
Ohio	Огайо (1)
Oklahoma	Оклагома НЕ підсов. з рос. Оклахома
Oregon	Орегон
Pennsylvania	Пенсилванія (1, 4) НЕ підсов. Пенсільванія
Rhode Island	Ровд-Айленд (1, 4) НЕ підсов. Род Айленд
South Carolina	Південна Каролайна і Савт-Каролайна НЕ підсов. Південна Кароліна
South Dakota	Південна Дакота і Савт-Дакота
Tennessee	Теннесі (1, 4) НЕ підсов. і ГД Теннессі
Texas	Тексас НЕ підсов. з рос. Техас
Utah	Юта (1)
Vermont	Вермонт
Virginia	Вірджінія НЕ підсов. Віргінія
Washington	Вашінгтон (трад.) і Вашингтон (1, 4)
West Virginia	Західна Вірджінія і Вест Вірджінія НЕ підсов. Західна Віргінія
Wisconsin	Вісконсин (4) НЕ підсов. Вісконсін
Wyoming	Вайомінг (1) НЕ підсов. Вайомінг

ДОВІДКА до позначки (4)

Пропозиції назв з цією позначкою базуються на працях:

1) А. Вовк *Проєкт правописних правил для англійських географічних і особових назв* (в манускрипті).
2) (частково) В.М. Русанівський, *Загальні і власні назви*, у праці *Складні питання сучасного українського правопису*. Київ, 1980 р. Зокрема в списку пропонованих назв стейтів застосовано такі настанови:

а) Якщо в анг. назві є декілька подвоєних літер, тільки перше подвоєння зберігаємо, напр. Міссісіпі, Теннесі. При збігові *трьох* приголосних подвоєння не зберігаємо, напр. Пенсилванія, а не Пеннсилванія.

б) Анг. буквосполучення *ci* та sy передаємо як *си* (а не *сі*), щоб відзначити, що *с* тут тверде, а не м'яке (А.В.) Після літер *ш* та *ж* у чужих назвах пишемо *и* (а не *і*), тому Гемпш*и*р,Ваш*и*нґтон, Альж*и*р (В.М.Р. стор. 101).

в) Анг. приголосний l передаємо укр *л* (а не *ль*), що точніше віддає анг. вимову (А.В., також В.М.Р. стор. 110).

г) Назви стейтів та місцевостей, запозичені американцями з чужих мов, транскрибуємо з американської вимови, а не з мови запозичення, напр. Флорида, Луїзіяна, Каролайна.

ґ) Анг. літеру *a* із звучанням [ae] (звук середній між укр. *а* та *е*) передаємо укр. *е*, якщо вона трапляється перед двома приголосними, напр. Айл*е*нд, Г*е*мпшир, М*е*нгеттан, К*е*мбридж (також, за вимовою К*е*ймбридж), далі *Е*ндрю, Г*е*мптон, *Е*нн Арбор, М*е*кензі (Mackenzie).

Василь Ящун

До питання сполучень прийменників „в" і „на" з назвами гір

П.Г. Гордієнко, відсилаючись до моєї статті про різниці в мововжитку прийменників „в" і „на" з назвою „Україна", де я заторкнув також назви гір „Кавказ" і „Урал", висловив бажання, щоб я „поширив свої пояснення на гори Карпати та Альпи. Бо, напр., - каже п. Гордієнко, - я ніколи не чув, і не доводилося читати *на Карпатах*, а чомусь завжди *в Карпатах*, хоч люди живуть *на горах*, а не *в горах*". (Ці і дальші курсиви - В.Я.)

Пояснення:

Загальний іменник „гори" в знахідному і місцевому відмінках множини з прийменником „в" означає гористу місцевість, куди спрямовано дію, або таку ж місцевість, де дія або стан дії відбувається. Тому сполучення „на горах" у фразі „люди живуть на горах" треба б скоріше вважати за вислів винятковий, поза межами значно частіше вживаного вислову „люди живуть у горах". Перша з цих фраз тотожна з думкою, що люди живуть на поверхні гірських вершин, а друга - внизу гір, між гірськими поясами або й на схилах гір, що взагалі осмислюємо як обставину місця з об'єктно-просторовим відношенням і з певними межами. Ця сама реальна обставина створює сильну тенденцію до вживання прийменника „в" з іменником „гори" як у знахідному, так і в місцевому відмінках. Ми звичайно говоримо: „Поїдемо *в гори* і житимемо *в горах*", а не „Поїдемо *на гори* і житимемо *на горах*". Перший із цих висловів зустрічаємо у наших клясиків, напр., у Лесі Українки „Не знаю, як там в Англії, але куди-небудь за границю *в гори* я таки, може зберусь" (цит. за *Словником Української мови*, т. 2, Київ, 1970), у Михайла Коцюбинського „У нас *в горах*...весело" (там же) і ін. Вислів „на горах" допущений, коли мовець хоче виразно підкреслити, що дія або стан дії має місце власне на вершинах гір, напр.: На горах ще лежать сніги, а поля вже покрились яркою зеленню. Коли такого наголосу немає, то сполучення „на горах" і „на гори" уступає місце сполученню „в горах" і „в гори", що звичайно й буває.

Мововжиток сполучення „в Карпати" і „в Карпатах", а не „на Карпати" і „на Карпатах" випливає з цих же передпосилок. Коли говоримо „люди живуть у Карпатах", то маємо на увазі карпатську місцевість, одну або й більше, отже окреслення змісту з об'єктно-просторовим значенням, що включає в собі певну обмеженість. Значення цієї обмежености підсилюється власною назвою „Карпати", яка служить як прикладка, що уточнює пропущене, але домислене, означуване слово „гори". Таке значення обмежености відсутнє у сполученні з прийменником „на". Порівняймо ще такі речення: „Женці йдуть *у поле* жати жито" і „Женці жнуть *у полі* жито" з реченнями: „Вийшов Демид *на поле* -і серце радується! „і" Тобі б, Федю, *на полі* працювати, а не політиканствувати!". У перших двох реченнях маємо на увазі обмежену ділянку землі, тому вжито прийменника „в", а в двох останніх є думка про обмеження відсутня, тому вжито прийменника „на".

Чому ж при вживанні сполучення „В Карпатах", а не „На Карпатах" говоримо „на Кавказі", а не „в Кавказі"? Адже Карпати - гори, і Кавказ - гори. Тут діє явище лексично-синтаксичної і морфологічної (категорія числа) аналогії. Його зустрічаємо в українському і загальному мовознавстві. Власні назви „Кавказ", Урал і т.п. належать до групи однинних іменників, тобто таких, що вживаються лише в однині, а Карпати, Альпи, Піренеї і т.п. - це множинні іменники, тобто такі, що вживаються лише в множині. Граматична категорія числа загального іменника „гора", тобто однина, та основне лексичне значення цього іменника спільні для власних іменників Кавказ, Урал і т.п. Саме ця аналогія вплинула на вживання однакового синтаксичного сполучення з прийменником „на" в обох словосполученнях - із загальною назвою „гора" і з власними назвами „Кавказ", „Урал" і т.п. Тому говоримо „піднімаємося на гору", тобто на поверхню гори, а не „в гору" (не плутати цих сполучень із прислівниками „нагору", і „вгóру") і „поїдемо на Кавказ", а не „в Кавказ"; „відпічнемо на горі", а не „в горі" (не плутати цих сполучень з прислівниками "нагорі" і „вгорі") і „побудемо на Кавказі", а не „в Кавказі".

Святослав Караванський

ВІЙНА СЛОВЕС
або
КОЖЕН ІВАСЬ МАЄ СВІЙ ЛАС
(5)

Віддай ці чоботи Петрові,
Бо він, ЯК ЗРОБИТЬ, ТО НА СОВІСТЬ!
І що це я таке балакаю?
ЯК ЗРОБИТЬ, ТО ІЗ ЗНАКОМ ЯКОСТИ.

Умерти десь на чужині
Посли НЕ ХТІЛИ АНІ-НІ.
Бо всяк зустріти день останній
НЕ МАВ НАЙМЕНШОГО БАЖАННЯ.

Брехати на сліпих калік
НЕ ПОВЕРТАЄТЬСЯ ЯЗИК:
Хто ж має цей зворот за ляпсус,
Хай каже: НЕ СТАЄ НАХАБСТВА.

Тимка бояться, як вогню
Ануж ЗВЕДЕ НА ВАС ПЕНЮ!
Тож не сварись із ним, читачу, —
Умить ОФОРМИТЬ ЗВИНУВАЧЕННЯ.

Коли станцюєш перший вальс,
Не довго думай — БИЙ НА ҐВАЛТ!
Якщо ж ти кальки раб убогий,
То краще ПІДНІМАЙ ТРИВОГУ!

За наше сало і зерно
Вони ПРОКРУТЯТЬ НАМ КІНО.
А чий це голос і звідкіль
ПРОДЕМОНСТРУЮТЬ КІНОФІЛЬМ?

Не дуже рвись у бій, Дем'яне,
А що, як ПОРОХУ НЕ СТАНЕ?
НЕ ВИСТАЧИТЬ — скажу відверто —
Тобі ЕНЕРГІЇ ТА ВПЕРТОСТИ!

Я віри братові не йму:
Віддав свій пай, І ТО КОМУ?
(Хоч, може, тим, хто любить вишук,
І, ГОЛОВНЕ, КОМУ? — миліше?)

Подумайте, яке зухвальство!
Микита ШИСТЬСЯ В НАЧАЛЬСТВО!
Така, скажу я вам, жеброта
І ЙДЕ НА КЕРІВНУ РОБОТУ!

Оцей здоровий, як бугай,
Приїде перший, — ТАК І ЗНАЙ.
А другим ждіте мого тата —
В ЦІМ МОЖЕШ І НЕ СУМНІВАТИСЬ.

Як не питали палія:
І Я НЕ Я Й ПІЧ НЕ МОЯ.
Усіх переконав бешкетник,
Що НІ ДО ЧОГО НЕ ПРИЧЕТНИЙ.

Коли повіяв суховій,
Антін зробився САМ НЕ СВІЙ.
Гляди ж, адепте, штампів збитих,
Й собі не стань НЕСАМОВИТИМ!

Дядьки бояться йти до небожа,
Ануж і їм ВІДІБ'ЮТЬ БЕБЕХИ!
Стривай! Жаргону не відроджуй!
ТІЛЕСНИХ ЗАВДАДУТЬ УШКОДЖЕНЬ.

Пастух сховався до кошари
Й приходу зміни ЖДАВ, ЯК КАРИ.
Або, як пишуть у романі,
ПЕРЕБУВАВ У ТОСКНОМУ ЧЕКАННІ.

І джинси, і берет Павлові
Пристали, ЯК СІДЛО КОРОВІ.
ВСТУПИЛИ — скажуть розумаки —
В КОНФЛІКТ ІЗ ЕСТЕТИЧНИМ СМАКОМ.

Сосновка,
Червень-79

ПРО УНІФІКАЦІЮ ТА НОРМАЛІЗАЦІЮ МОВИ

Тут хочемо коротко передати хід думок двох недовгих статей, надрукованих в київських журналах, щоб познайомити наших читачів з поглядами мовознавців на справу уніфікації та нормалізації української літературної мови в останніх десятиріччях.

М.А. Жовтобрюх у статті „Уніфікація норм української літературної мови і діалекти" (*Мовознавство*, ч. 5, 1979 р.) твердить за принятим офіційно трафаретом, що „уніфікація і кодифікація норм української літературної мови в радянський період набули великої, навіть державної ваги й активно та цілеспрямовано реалізувалися". Він згадує, що робота над нормалізацією почалася від упорядкування правописних норм уже в перші „пожовтневі" роки і вже незабаром був створений на наукових засадах державний правопис". В наступні роки „правопис постійно удосконалювався". Як приклад цього „удосконалення", Жовтобрюх наводить усунення з фонетичної системи літературної мови таких „не властивих регіоналізмів, як проривний приголосний *ґ* у багатьох словах іншомовного походження (*ґіґант, аґреґат, ґрам, ґравюра* тощо), палаталізований *Л* у цій же лексичній групі (*фльота, металюргія, балькон)*". Такі написання він уважає західноукраїнськими регіоналізмами, що ввійшли до „Українського правопису" 1928 року. Цей правопис називає Жовтобрюх недовговічним, бо в 1933 р. його замінено „новим правописним кодексом, у якому всі подібні *антисистемні* (підкреслення наше - М.О.) для української мови явища не знайшли місця".

Схвалює він також заміну форм жіночого роду іменників: *аналіза, синтеза, метода, прогноза, оркестра*, що вживалися в західноукраїнській мовній практиці, формами чоловічого роду, узвичаєними в східноукраїнській практиці та в російській мові: *аналіз, метод, прогноз, оркестр*. Тут автор статті інформує, що „вже з другої половини 30-х років такі іменники узвичаюються у формі чоловічого роду, яка стає їх морфологічною нормою". Таке саме пояснення має Жовтобрюх і для усунення форми *роля*, яка начебто „відбивала регіональні спроби нормалізації літературної мови" і тому мусіла вийти з ужитку. Її заступила форма *роль*.

У категорії синтаксичних зворотів Жовтобрюх дає як приклад зворот західноукраїнського походження: „*взяв мені книгу*", що його замінено зворотом „*взяв у мене книгу*". У лексичному нормуванні, як показують приклади, що їх наводить Жовтобрюх, була тенденція усувати слова західноукраїнського походження як *допіру, нараз* (хоч це слово апробоване як літературне в СУМ - М.О.), *пігулки, пуделко, мапа, філіжанка*. Одначе, деякі західноукраїнські слова засвоєно в літературній мові як нормативні: *тримати, чекати, качка, полонина, ватра*.

Інформуючи про морфологічні норми, Жовтобрюх пояснює, що, хоч в них панує більша стійкість, як у фонетичних нормах, проте й тут у деяких відмінках прийнято паралельні форми. Так, напр., у давальному відмінку однини іменників чоловічого роду маємо паралелізми: *синові - сину*, у місцевому відмінку: *на літакові - на літаку, в гаю - в гаї*, у місцевому відмінку прикметників чоловічого і середнього роду: *у новому клубі - у новім клубі, у рідному селі - у ріднім селі*, у майбутньому часі дієслів недоконаного виду: *робитиму - буду робити* та ін.

У категорії синтаксичних норм Жовтобрюх наводить співіснування пасивних і активних зворотів: *написаний ним* і *написав він*, безособові й особові звороти: *будинок збудовано цього року* і *будинок збудований цього року*, присудкове іменне слово в формі називного або орудного відмінка: *він був хороший хлібороб* і *він був хорошим хліборобом*.

Гостріше критикує *Український правопис* 1928 р. Зіновія Франко в статті „Нормалізація української мови" (*Культура слова*, вип. 20, 1981 р.). Згадуючи про те, що Українська Академія наук видала в 1921 р. *Найголовніші правила українського правопису*, а в 1926 р. опублікувала проєкт пошир[illegible] правопису, в обговор[illegible] якого брали участь найширші кола філологів та педагогів, вона критикує їх за орієнтацію на західні зразки і за те, що їм „вдалося нав'язати правила про написання іншомовних слів, зокрема про розрізнення в них Є і И..." Ці правила, на її погляд, „суперечили розмовній практиці більшої частини України..." Щодо правопису чужомовних слів, то З. Франко закидає правописові 1928 р. „відхилення від наукових засад" і твердить нібито „радянська громадськість відкинула його", бо він не був „зорієнтований на загальнонародне мовлення..."

У 1933 р., продовжує З. Франко, „постановою народного комісара освіти затверджено і введено нову, поліпшену редакцію „Українського правопису". З признанням говорить вона також про сучасний підсоветський правопис з 1946 р. і доповнений 1960 р., в якому „довгорічна практика перевірила й ствердила життєвість і обґрунтованість його наукових принципів і основ". Які це „наукові принципи й основи", авторка не говорить. Все таки трудно повірити, щоб унука Великого Каменяра не знала, що цей накинений правопис, пронизаний русифікаторськими тенденціями, особливо в розділі про чужі слова, наслідує російські зразки. Саме тому майже всі київські мовознавці одноголосно засуджують букву *Ґ* та м'яке *Л* у правописі чужих слів. Хоч ця атака продовжується вже 50 років, оце засуджене Ґ все ще виринає в мовознавчих дискусіях, бо наперекір офіційним правилам, воно існує в живій мові.

М.О.

МОВНИЙ КУКІЛЬ

У сторінці „Мова про мову" („Свобода", березень 1982) Микола Щербак нарікає на „мовний кукіль". Особливо вперто закорінився один такий кукіль, який тяжко викорінити й який, навпаки, розростається і вкорінюється в нашу мову щораз більше. Це вживання слова „зараз" у значенні „тепер", замість у його властивому значенні в українській мові „негайно"; „в цій хвилині", „без проволоки". Одна авторка тричі неправильно вжила цього слова в короткій статті, а редакція цієї помилки не виправила: „*Зараз* у нас дуже мало науково опрацьованих матеріялів з ділянки жіночого руху"... „*Зараз* вона журиться долею архівів"...„*Зараз* при американських університетах існують катедри жіночого руху". Всюди тут повинно бути „*тепер*".

Інший клопіт є з плутанням слів „одинокий", яке вживають у значенні "єдиний". „*Одинокий*", це самотній. „Я не одинокий, є з ким в світі жить" (Т.Шевченко). „Він багатий, одинокий, будеш панувати" (Т.Шевченко). „Єдиний" означає „один без інших", „лише один". „Чи оддала б за генерала дитя єдинеє своє'' (Т.Шевченко); Єдиного сина, єдину ди[illegible] в найми отдають". (Т. Шев[illegible]".

М.Щербак сл[illegible]но проти вживання слова „негодувати", якого не знає українська мова. Замість нього радить вживати „обурюватися". Але це слово не завжди віддає значення, в якому вживають у нас „негодувати". Його можна теж заступити словом „ремствувати", „нарікати", „бути невдоволеним".

Володимир Барагура

„Правило дев'ятки"

У правописі чужомовних, чи точніше запозичених слів розбіжності між „Харківським" і теперішнім підсовєтським правописом досить великі. Проте, і в цій категорії слів є ділянка, в якій рекомендації обох правописів збігаються. Це ті запозичені слова, яких написання реґульоване „правилом дев'ятки". (Ця збіжність, одначе, неповна в правописі деяких географічних назв, про що мова буде пізніше).

Правило дев'ятки визначує тих дев'ять приголосних (точніше — передньоязикових приголосних), після яких чужомовне, латинкою писане *і* та *у* (іґрек) треба перед приголосним передавати українським *и*, а не *і*. це правило знаходимо як у першому виданні *Українського правопису* з 1929 р., так і в усіх дальших його скороченнях чи змодифікованих і доповнених перевиданнях (*), як також у підсовєтському *Довіднику з українського правопису* з 1973 року.

Перше й останнє з названих джерел подають цю дев'ятку приголосних так: *д, т, з, с, ж, ч, (дж), ш, ц, р*. (Варто відзначити, що правописні правила в інтерпретації І.Зілинського, Ю. Шереха та П. Ковалева чомусь пропускають приголосний звук *дж*. Зате *Український правопис* Я. Рудницького замість дж подає *дз*, але можливо, це коректорський недогляд).

Ось приклади застосування правила дев'ятки. Пишемо *и*, а не *і* в словах: *ди*ктатор, *ди*сидент, *ди*плом, *ди*летант, *ди*скотека; *ти*раж, *ти*ран, кон*ти*нент, лінґвіс*ти*ка, ан*ти*біотик; а*зи*ль, еп*зи*ми, бен*зи*на, а*зи*мут, візир; *си*ґаретка, *си*метрія, *си*льос, *си*лікон, кон*си*сторія; *жи*рандоль, *жи*рафа, ре*жи*м; маса*жи*ст, ре*чи*татив, *чи*чероне; *чи*нш; *джи*н, *джи*нджер, джю-*джи*тсу, *джи*нґоїзм; *ши*лінг, *ши*фр, *ши*зофренія, *ши*к, *ши*мпанзе; *ци*стерна, *ци*клон, *ци*тaделя, эн*ци*клопедія, *ци*ферблят; *ри*тміка, *ри*туал, авто*ри*тет, *ри*бофлявін, т*ри*ко, т*ри*логія.

Не відомо, чому автори правописних довідників узяли приголосний *дж* у дужки. Адже це самостійний звук, дарма, що записуваний комбінацією двох літер. Може лише тому, щоб зберегти формально в правилі число дев'ять. Уважаємо, що така причина недостатня. Тому, пропонуємо пропустити в списку дужки при *дж*, а назву правила уточнити на ПРАВИЛО ДЕСЯТКИ.

Тому, що запам'ятати, які саме приголосні є предметом правила дев'ятки (десятки) не легко, пропонуємо читачам, як практичний засіб, запам'ятати три слова *ДЖЕЗ — СТАРЕЦЬ — ЧАША*. Ці слова містять усі приголосні (літери) обговорюваного правила.

Відомий вислів про те, що „нема правила без винятків" стосується, на жаль, також і правила дев'ятки (десятки). Так, отже, у словах з закінченням —*іс* та —*іссімо* правила не стосуємо, а пишемо, напр. ґра*ті*с, фор*ті*ссімо, піяніссімо. Літеру *і*, а не *и* пишемо також у тих словах, у яких далі йде літера *й* або т. зв. „йотована приголосна" *я, є, ї* та *ю*. Тому: ра*ді*й, каль*ці*й, кри*те*рій, *ді*япозитив, ка*рі*єра, *трі*юмф, демокра*ті*я, вер*сі*я.

Третій виняток такий: Правила дев'ятки (десятки) не стосуємо в *недавно запозичених географічних назвах* та прізвищах, хоч у давнозапозичених воно обов'язує. Тому, що ні один, ні другий правопис не визначує твердих критеріїв, котрі назви слід вважати давно запозиченими, а котрі ні, це правописне правило дуже суб'єктивне. Погляди окремих мовознавців та авторів правописних словників далеко не однакові. Коли, напр., для Г.Голоскевича, що укладав правописний словник понад 50 років тому, назви Б*рі*танія і Атлян*ті*ка, були „недавно запозичені" і тому він їх писав з літерою *і*, для сучасних мовознавців в Україні це назви „давнозапозичені", і вони кажуть їх писати з літерою *и*, отже Б*ри*танія та Атлян*ти*ка.

На нашу думку, нам треба прислухатися до голосу тих сучасних мовознавців у вільному світі, які вивчають це питання. Вони уважають, що українська мова має природну спрямованість уживати звук *и* поміж приголосними у словах чужомовного походження. У живій мові широко вживають звук *и* не лише після приголосних дев'ятки (десятки), але також після інших приголосних. Напр. наші переселенці, що десятки років тому покидали рідний край, їхали до Арґен*ти*ни, чи Бра*зи*лії, поселялися в Пен*си*льванії, Филадельфії, *Ши*каго, Ваши*нґ*тоні, Бал*ти*морі чи Ку*ри*тибі, кермуючись у вимові своїм мовним відчуттям та не зважаючи навіть на місцеву вимову (що, напр., є Ку*рі*тіба).

Спроби хоч частково поліпшити цей неприродний для української фонетики правопис були зроблені ще в 40-их роках. *Український правопис* І. Зілинського (1941 і 1943 рр.) та *Правописний словник* за ред. О. Панейка та В. Сімовича (1941 р.) рекомендують писати: Мадрид, Сар*ди*нія, Бра*зи*лія, Аль*жи*р, *Ти*роль, *Ви*тислава, Арґен*ти*на, *Ви*флеєм, К*ри*т, *Си*ракузи.

На жаль, два найбільше поширені на еміграції правописні словники не стосують цих рекомендацій, а кажуть писати *і*, а не *и* в усіх перелічених словах. Очевидно, що в під'яремній Україні, де тепер підготовляють нове видання *Українського правопису*, цих пропозицій також не приймуть тому, що вони віддалювали б українську вимову чужих назв від російської вимови. А це утруднювало б творення „єдиного совєтського народу".

(*) Тут треба назвати декілька видань *Українського правопису* І.Зілинського, *Головні правила українського правопису* Ю. Шереха з 1946 р., *Український правопис* П. Оксаненка з 1946 р., Я.Рудницького з 1948 р., і П. Ковалева з 1977 р.

А.Вовк

Смерть І. Білодіда

Дня 21 вересня 1981 р., помер на 76-му році життя відомий совєтський український мовознавець, дійсний член Академії наук УССР і Академії наук СССР, довголітній директор Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні АН УССР, Іван Констянтинович Білодід.

Про І.Білодіда згадували ми декілька разів, зокрема в 4-му випуску „МПМ" (за квітень 1980р.), підкреслюючи те, що він був рушієм проводження в життя принципів совєтської доктрини про творення єдиного совєтського народу шляхом вивищування російської мови та пропагування ідеї про її благодійний вплив на українську мову. Як засновник т.зв. соціо-лінґвістичної школи та автор праць, спрямованих на закріплювання русифікаторських ідей комуністичної партії, Білодід був нагороджений численними орденами й медалями, високими посадами та широкими можливостями публікувати свої твори, а також очолювати колективні мовознавчі праці.

Треба, одначе, признати, що Білодід відзначався великою працездатністю, бо ж за обчисленнями його біографів, з-під його пера вийшло 400 праць. Коло наукових зацікавлень Білодіда широке. Він працює й публікує праці з історії української мови, сучасної української літературної мови, культури мови, лексикографії. Тут зокрема слід згадати його зацікавлення українською лінґвостилістикою. Ступаючи слідами свого вчителя, акад. Л.Булаховського, він досліджував таких письменників, як Т.Шевченко, Леся Українка, М.Коцюбинський, Ю.Яновський, М.Рильський та ін.

Працюючи на посаді директора Інституту мовознавства, впродовж 20-х років, він мав змогу організувати й видати колективні мовознавчі праці. І так під його керівництвом вийшли такі, як *Історія української літературної мови* в 2-х томах та *Сучасна українська літературна мова* в 5-х томах, для якої він написав також декілька окремих розділів. Він очолював також редакційну колеґію *Російсько-українського словника* в 3-х томах і *Словника української мови* в 11-х томах. Не знаємо, скільки праці вклав Білодід у цей монументальний тлумачний український словник. Можливо, що був він тільки номінальним головою редакційної колеґії, бо хоч в кожному окремому томі подані імена редакторів та упорядників словникового матеріялу, а Білодіда між ними нема.

У галузі досліджень історії української мови треба згадати його працю *Києво-Могилянська академія в світлі східнослов'янських мов* (К. 1974 р.), як теж його співпрацю у видавництві унікальних пам'яток української мови, таких, як *Граматика слов'янська* І.Ужевича з 1643 р., що є першою граматикою української літературної мови XУІ-XУІІ ст.

Був Білодід також головним редактором журналу *Мовознавство* з самого початку його заснування.

Ми вважали своїм обов'язком дати коротку посмертну згадку про цього контроверсійного українського мовознавця, ім'я якого впродовж кількох десятиріч появилося не тільки на його власних працях, але й на публікаціях інших мовознавців, які він підписував як головний редактор. Свої праці пронизував він рясно совєтсько-російським патріотизмом.

М.О.

ТВОРІМО УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ШКОЛИ НА ПОСЕЛЕННЯХ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ.

ПАМ'ЯТАЙМО, НАША МОЛОДЬ — НАША МАЙБУТНІСТЬ!

ЗАУВАЖЕНІ ПОМИЛКИ.

ВИПУСК 3/10

Шпальта	Рядок	Надруковано	Треба
Передовиця			
1	24 знизу	Норми проф.	Норм проф.
Найновіший...			
3	28 знизу	не слов'янські	неслов'янські
2	27 знизу	словник ІНР	словник ІПР
Війна словес...			
10 строфа		міцьненькі	міцненькі
10 строфа		фільольог	філолог
остання строфа		Ґуляй душа	Ґуляй, душа
Завершення монументальної...			
1	27 згори	у культурному життя	у культурному житті
2	2 згори	Леніним	Леніном
2	28 згори	с творів	з творів
2	27 знизу	захмарююе	захмарює
2	24 знизу	випидках	випадках
На Україні...			
2	23 знизу	часдові	часові
4	39 згори	смисловий відтінок	значенневий відтінок
Виправлення...			
1	12 згори	Шевчнко	Шевченко
	26 знизу	Украінскої	Української
	8 знизу	на Україні в 1959-60 рр.	на Україні 1950-60-их рр.

ВИПУСК 1/11, КВІТЕНЬ 1982

Надруковано	Треба
Передова стаття	
3-ій відступ, 4-ий рядок:	
недоторканість	недоторканність
шпальта	рядок
Українські чи російські...	
1	7
щораз аґресивної системи	щораз аґресивнішої системи
Правопис неслов'янських	
2	23 внизу
дифтонґ а перед приголосною	дифтонґ ау перед приголосною
„Удосконалення" правопису	
1	17 згори
р'яд	ряд
Назви для автоводія	
1	38 згори
терміногічно	термінологічно
Слідами „старшого"...	
/Закінчення зі стор. 3)	
1	15 згори
Здавалося б, що літера Г	Здавалося б, що літера Ґ
2	2 згори
Русанівський одобрює	Русанівський схвалює
Наталія Чапленко	
/Закінчення зі стор. 3/	
1	12 згори
діялектізмів	діялектизмів
2	25 згори
не зменшують великої цінності	не зменшують великої цінності
Мовний кукіль	
2	6
обіда	обида
Мовні крихти	
2	3 знизу
кишці, і плюс пряма...	бо це-ободова кишка, плюс пряма /проста/ кишка/ що,..

Видає *ШКІЛЬНА РАДА* при *УККА*

Редагує Колеґія в складі:
Марія Овчаренко, відповідальний редактор,
Євген Федоренко та Анатоль Вовк.

Адреса: Educational Council — U.C.C.A.
P.O. Box 391-Cooper Station
New York, N Y 10276-0391

Закінчився весняний семестр на Філії УКУ у Філядельфії

Не раз чуємо, що хтось говорить про ікони, але не розуміємо про що, властиво, мова. Заходимо до церкви і відразу завважаємо іконостас. Стоїть він там,як ілюстрація певних подій із життя Ісуса Христа чи Богородиці. Дуже часто ті іконостаси є слабої мистецької вартости.

На жаль, ми забуваємо (а неодин мистець, що хотів би бути іконописцем, ніколи й не знав), що іконостас не може бути ілюстрацією Св. Письма, але що він повинен передавати історію спасіння людського роду.

Було б побажаним, щоб синод наших владик, православних з одного боку, а католицьких з другого на своїх засіданнях обговорювали і цю важливу справу, тобто: ікона, її значіння і місце у наших церквах. Щось подібного робив Митрополит Шептицький. У правилах Архиепархіяльного собору 1941 року декрет „Іконографія" читаємо:„АЕП Собор поручає Духовенству пояснювати народові значення церковного малярства (на що дають нагоду пояснювання церковних ікон /іконостасу/ при катихитичних проповідях) і перестерігати перед богомазами, негідними бути в церкві, або й образами, що хоч можуть подобатися, не можуть послужити релігійним цілям".

Бажаючи звернути увагу на українську ікону Філія УКУ у Філядельфії зорганізувала курс під заголовком „Ікона й іконопис в українській традиції", що тривав від 2-го березня до 11-го травня. У ньому брали участь іконописці, мистці і іконознавці.

Курс започаткував Петро Холодний, молодший, визначний сучасний іконописець. У своїй доповіді „Дещо про ікони" він коротко розповів, яке місце ікона мала в українській традиції, де знаходилася, при яких нагодах її вживано. Мистець ствердив, що ікона народилася з віри і як така не змінюється. Вона служить ,щоби указати на правду, і тому не слід її писати,не розуміючи цього, як це роблять деякі наші мистці. Ікона не є портретом, але символом, і тому існують певні канони, яких іконописець мусить притримуватися, оскільки він хоче бути іконописцем.

Дев'ятого березня виступав Андрій Мадай з темою „Духовість і іконописець". Він старався відповісти на питання „При чому тут Бог?", яке часто виринає, коли оглядаємо модерні ікони. Все, що робимо, відображає наш духовий рівень, як і рівень всієї громади, з якої ми вийшли. Правдивий іконописець мусить бути свідомий, що Бог є творцем ікони, а він є тільки інструментом у Божих руках. Він, коли пише ікону, мусить бути спокійним, мусить мати злуку з Богом щоб Божий спокій міг перейти на ікону.

16-го березня відбувся черговий виклад — „Іконопис в українській церкві" проф. Петра Мегика. Він пригадав, що перший звернув увагу на ікону як мистецький твір Олекса Грищенко. Українські мистці зацікавилися іконою на початку цього століття. Був це наївний зворот до ікони, бо не знали вони тоді ні значення самої ікони, ні темперової техніки. Засадничим місцем, де знаходилася ікона був іконостас. На жаль, тут, в Америці, його усували, вважаючи непотрібним.

Доповідь „Проблематика модерної ікони" о. архипресвітера Сергія Кіндзерявого-Пастухіва 23-го березня мала відмінний характер. Ікона — це дзеркало релігійности людини, а ми, люди, є творцями ікони, бо не Богові потрібно її, але нам, — сказав отець. Першою драмою сучасного іконопису є те, що ми перейшли на декоративність. Сьогодні ікон майже ніхто не малює, бо нема духової потреби в іконописі. Іконографія — це живопис, а ми маємо мертвописання. Коли серце горіло, тоді були знамениті ікони, а тепер залишився „попіл". Притримування канонів є епігонством. Візантійська ікона є витвір аскетизму, який є чужий християнству, і тому нема сенсу тепер звертатися до неї. Він висловив надію, що українська ікона стане світилом для духовного відродження, а українська ікона повина виплинути з нашої духовости.

Останній виклад перед великодніми вакаціями виголосив 30-го березня мистець Марко Зубар. Його темою були „Проблеми наслідування традиційної ікони в сучасності". Ікону можна і не можна міняти, — сказав перелеґент. Вона є з технічного боку досконала. Те, що століттями творилося, не можна перекреслить. З другого ж боку, дозволяється на певний манеризм, і при тій нагоді він згадав Петра Холодного, старшого, який зумів поєднати модерне із традиційним. Він далі ствердив, що такі великі мистці як Пікассо, Шагал й інші, взорувалися на іконах і під впливом тих ікон створили шедеври мистецтва.

Після вакацій 22-го квітня проф. Григорій Лужницький виголосив доповідь „Чудотворні ікони України". Він старався представити базу марійського культу у цілому християнстві, а в українській духовості зокрема. Він порівнював українські богородичні ікони зі зображеннями Марії на Заході, вказуючи на різницю між „Марія терібіліс", тобто „Грізна Марія" на Заході і „Марія Захисниця" на сході. В Україні існує багатство чудотворних ікон, які ще чекають опрацьовання. Цікаво зазначити, що не конче найкращі з мистецького боку ікони є чудотворними. Це вказує на різницю між мистецьким, а молитовним твором.

У своїм викладі „Нерукотворний Спас й інші зображення Христа" 27-го квітня д-р Стефанія Бережницька подала аналізу різних ікон, які представляють Господа. Коротко згадала вона про початки іконографії, а потім перейшла до найважливішої ікони, без якої не було б іконографії, на Ісуса Христа. Згадала про „Нерукотворний Образ" з Едесси і коротко розповіла його історію. Опісля торкнулася інших ікон як, наприклад, „Добрий Пастир", „Емануїл", „Христос Учитель", затримавшися головним чином на композиції „Моління", тобто на зображенні „Христа Пантократора" — Всеволодаря".

Наступного вівтірка, 4-го травня ц.р. Юрій Бережницький говорив про „Празничні ікони" Це ікони, що вказують на події із життя Ісуса і Богородиці. Як знаємо, існує 12 таких великих празників, і прелеґент кожну ікону тих празників вичерпно пояснював. Він указав на пов'язання ікони зі Святим Письмом, як і з апокрифи, підтверджуючи свої коментарі цитатами з літургічних відправ тих празників. Головну увагу доповідач зосередив на найважливіших празниках — Благовіщення, Різдво, Хрищення, Переображення і Воскресіння.

Курс закінчився виступом Святослава Гординського, який говорив на тему „Сучасний стан ікони в Україні і за кордоном та її вплив на нове мистецтво". На самому початку він згадав про різні школи, що існували в іконографії, та про різницю поміж ними. Дуже часто наші сусіди намагалися українську ікону зробити своєю власністю. Візантійське мистецтво поширилося на Україну через свій універсалізм, до якого наша культура могла пристосуватися, залишаючи при тому свою національну ідентичність. Прелеґент зосередився головно на іконі Різдва Христового і Воскресіння, вказавши на зв'язок між іконами і літургією. Після того обговорив впливи ікон на нове мистецтво,головно на Бойчука та його школу. Нашій добі, закінчив доповідач, належить нововідкриття ікони після того, як новими методами відчищено ті ікони від столітних верств занечищення.

Крім цих викладів, відбулися ще й два семінари. 11-го березня Андрій Мадай разом із автором цих рядків мали семінар на тему „Техніка іконопису". А.Мадай коротко вияснив спосіб писання ікони темперовою технікою. Також говорив про акрилік, яким він тепер вбільшості працює. Моїм завданням було говорити про іконописця, про його життя та відношення до Бога і до церкви, та згадати про різницю між

(Продовження на ст. 6)

ВИПАЛО ПРІЗВИЩЕ...

У дописі „Самопоміч" у Чикаго переможно закінчила 1981 рік", автор Ірена Камінська („Свобода" ч. 109, 12-го червня ц.р.), випущено при складі речення у кінці першого параграфа, а саме: „Говорить президент „Самопомочі" Роман Мицик". — Редакція.

Висловлюємо наш великий жаль Доньці Ані та всій Родині Інж. Богдана Бойчука з приводу несподіваної смерти Їхньої Мами і Бабуні, а нашого Дорогого і Незабутнього Друга

бл. п.

ВАРВАРИ ІВАНІВНИ ЗОТОВСЬКОЇ

Довголітні друзі —
Д-р МАРІЯ і Проф. КОНСТАНТИН КОСЕНКО

СОЮЗ ЗЕМЕЛЬ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ — СЕЛЯНСЬКА ПАРТІЯ

ділиться сумною вісткою з Українським Громадянством та з Членами Селянської Партії, що 3-го червня 1982 року на 89-му році життя, видатний церковний і громадський діяч відійшов у Вічність

бл. п. Всеч. о.

ПЕТРО МАЄВСЬКИЙ

який у 1921 р. у Києві прийняв Святу Тайну Священства з рук найпочеснішого Митрополита о. Василя Липківського та був непохитним подвижником служіння, на протязі 61 р. Українській Автокефальній Православній Церкві, настоятелем парафій Києва, Вінніпеґу та Лос Анджелесу.

Був організатором церковних хорів, курсів українознавства, Просвіти, Сестрицтв, молоді та сільських вистав і концертів для селянства.

Зберіг і допоміг Братству ім. Митр. В. Липківського видати єдиний унікальний труд — усі проповіді Митр. В. Липківського для Українського Народу і його селянства.

•

Вельмишановній Родині висловлюємо глибоке співчуття.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що дня 20-го червня 1982 р., ненадійно, відійшов у Вічність на 71-му році життя, наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО І ДІДУСЬ

бл. п. мґр прав

ТЕОДОР КАЧАЛУБА

довголітній кооператор, директор Украін-Банку в Бучачі, член Проводу ОУН, б. в'язень польських тюрем і Берези Картузької, відомий громадський діяч на Рідних Землях і в Америці.

ПАНАХИДА в п'ятницю, 25-го червня 1982 р., о год. 7:45 веч. в похоронному заведенні П. Яреми при 129 Схід 7-ма вул. в Ню Йорку.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ в суботу, 26-го червня 1982 р. — год. 9:30 ранку ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА в церкві св. Юра, а відтак на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:

дружина — ОСИПА
дочка — МАРТА з мужем д-ром А. АЮЙО
син — БОРИС
внуки — РОБЕРТ і МАРКО
брат — д-р МИХАЙЛО з дружиною д-р ЛЮСЕЮ в Швайцарії
братанки — ДОРЦЯ, МАРІЯННА, ОКСАНА, д-р МИХАЙЛО з родинами
кузени:
ЛЕОН КОВАЛЬСЬКИЙ з дружиною МАРЦЕЛЕЮ з родиною
МАРИНЯ ҐАРБІ з родиною
ОСИП КОВАЛЬСЬКИЙ з дружиною СТЕЛЕЮ
АНТІН КОВАЛЬСЬКИЙ з родиною
шваґрова — МАРІЯ ВОРОХ з мужем ВОЛОДИМИРОМ і дітьми:
ЗВЕНИСЛАВА з донею ХРИЗАННОЮ
д-р ЛЮБОМИР ВОРОХ з дружиною АРЕТОЮ і дітьми
шваґер — ЯРОСЛАВ ТОМАШІВСЬКИЙ з дружиною ВІРОЮ і сином БОГДАНОМ
та ближча і дальша Родина в Україні і Америці

•

Замість квітів на свіжу могилу проситься складати пожертви на Фонд Катедри Українознавства при Гарвардському Університеті.

Ділимося сумною вісткою з Рідною, Приятелями і Членами 200-го Відд. УНС ім. „Вільна Україна", що дня 19-го червня 1982 р. відійшов у Вічність на 89-му році життя наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО І ДІДУНЬО, Член — сеньйор Відділу УНС, ветеран — сержант Американської Армії 1-ої світової війни

бл. п.

ГЕНРІ ВАСЛО

В глибокому смутку:
дружина — КАТЕРИНА
син — ГЕНРІ мол. з дружиною ВАНДОЮ і дітьми ГЕНРІ-ГРИГОРОМ, ДАНИЛОМ, ЕВГЕНІЄЮ, ТИМКОМ і КАРОЛИНОЮ
донька — ГЕЛЕНА зам. МАСНИК з дітьми МИХАЙЛОМ, КАТРЕЮ, ВАРВАРОЮ і РОБЕРТОМ

ПАНАХИДА — відбулася в понеділок, 21-го червня 1982 р., о год. 8-ій веч., у похоронному заведенні La Bella, 97-13 87th Street, Woodhaven, N.Y.

ПОХОРОН — у вівторок, 22-го червня 1982 р. о год. 9-ій рано з церкви Покрова Божої Матері, 97-06 87th Street, Ozone Park, N.Y., на цвинтар американських ветеранів.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що дня 14-го травня 1982 р., на 83-му році свого трудолюбивого життя, на Україні, упокоїлася в Бозі наша Найдорожча МАМА, БАБУСЯ І ПРАБАБУСЯ

бл. п.

МАРІЯ ТВЕРДОВСЬКА

ПОХОРОН відбувся 16-го травня 1982 р. на місцевому цвинтарі в с. Нагуєвичі (тепер Івана Франка).

•

ПАРАСТАС

буде відслужений в суботу, 26-го червня 1982 р., о год. 9-ій ранку в церкві св. Юра в Ню Йорку, Н. Й.

Горем прибиті:
син — МИКОЛА з дружиною МАРІЄЮ
внук — БОГДАН з дружиною ХРИСТИНОЮ
внука — ІРИНА ГОШОВСЬКА з мужем БОГДАНОМ і синком ВІКТОРОМ
три сини, дві дочки з родинами на Україні

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що дня 19-го червня 1982 р., упокоївся в Бозі, по короткій, а тяжкій недузі, заосмотрений Найсвятішими Тайнами, наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО І ДЗЯДЗЬО

бл. п.

Проф. МИКОЛА БУБНЯК

на 74-му році життя.

Тлінні Останки Покійного спочиватимуть у похоронному заведенні Mc Nerney Burnadz, 371 Lakeview Avenue, Clifton, N.J у вівторок, 22-го червня 1982 р., о год. 2-4 по пол. та 7-9 веч.

ПАРАСТАС у вівторок, 22-го червня, о год. 7:30 веч.

ПОХОРОН відбудеться в середу, 23-го червня 1982 р., о год. 8:30 ранку з похоронного заведення до церкви св. Миколая, 214 President Street, Passaic, N.J., а відтак на цвинтар св. Михаїла в Lodi, N.J.

Горем прибиті:
дружина — ОЛЬГА
донька — ІРИНА ГУНЧАК з мужем ІВАНОМ
донька — ДАРІЯ РУДАКЕВИЧ з мужем ВОЛОДИМИРОМ
внучки:
ЛІДА, ГАЛЯ і АДРІЯНА ГУНЧАК
ХРИСТЯ і ЛІДА РУДАКЕВИЧ
сестри: АНАСТАЗІЯ, МАРІЯ і АННА
шваґер — ЕВГЕН КОСТЕК з родиною
шваґерка — СОФІЯ ПАТРИЛО з родиною
шваґер — АЛЕКСАНДЕР КОСТЕК з родиною
кузин — РОМАН СКОРОБОГАТИЙ з родиною
та Родина в Україні

Ділимося з Рідною і Приятелями сумною вісткою, що 20-го червня 1982 року, непередбачено, відійшла у Вічність, на 74-му році життя

бл. п.

ВАРВАРА ЗОТОВСЬКА

ПАНАХИДИ відбудуться в понеділок і вівторок, 21-го і 22-го червня 1982 р., о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні П. Яреми в Ню Йорку, Н. Й.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться в середу, 23-го червня 1982 року в катедрі св. Володимира, о год. 10-ій ранку, а опісля Тлінні Останки Покійної спочинуть на українському православному кладовищі в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

В глибокому смутку:
АНЯ — дочка
БОГДАН — зять
ЮРА і РОМАН — внуки
МАРІЯ — тітка

Успіхи хору „Молода Думка" в Чикаґо

Український дитячий хор „Молода Думка" в Чикаґо з дириґентом Орисею Покорою (зліва) та акомпаньятором Марісю Стадник (праворуч).

Шістнадцятого травня ц. р. українське Чикаґо святкувало п'ятиліття дитячого хору „Молода Думка", чи не єдиної одиниці на цьому терені, куди належать діти з усіх парафій і організацій. П'ятиліття — це ніби й не довгий час, але коли взяти під увагу, що з півдесятка інших філій дитячого хору „Молода Думка" по інших містах ЗСА перестали існувати, то роковини дитячого хору в Чикаґо стають поважною подією.

Ювілейне святкування відбулося величавим концертом в авдиторії школи Шопена, в якому взяли участь своїми гостинними виступами й інші гуртки та ансамблі молоді Чикаґо й околиці. Концерт був різноманітний і багатий. Кожна хвилина була приємною насолодою для глядачів.

Після привітальної пісні хору „Молода Думка" програму відкрив Юра Заяць, який виріс із дитячого хору. Він коротко з'ясував пройдений шлях „Молодої Думки". За ним стояв хор — діти різного росту, віком від шести до чотирнадцяти років, у нових строях, — готовий до дальшого виступу. Відважно й бадьоро, під дириґентурою Орисі Покорної, хор виконав п'ять пісень. Дитячий хор виступав ще двічі у програмі, виконавши всього разом одинадцять пісень. Це ж їхнє свято. Можна собі уявити, скільки труду і праці вкладено, щоб приготувати та майстерно виконати 11 пісень. За п'ять років існування цього хору було кілька дириґентів, але при фортепіяні, майже від початків дотепер, була постійно Марта Стадник, якій у минулому не раз доводилося навіть і дириґувати хором.

На сцені було 36 дітей. За цих п'ять років через хор уже перейшло 80 дітей, які відходили переважно через старший вік, зміну голосу або через те, що перестали бути „малими дітьми". Ці діти не вратилися, а набуті початки співу їм безперечно пригодилося.

Дехто з тих дітей опинився в Ансамблі Юних Бандуритів ОДУМ-у, який також брав участь із гостинним виступом на 5-літті хору „Молода Думка". Юний Ансамбль Бандуристів, який півтора року тому розпочався із трьох дітей, тепер нараховує 22 члени та далі збільшується. Юні бандуристи, під керівництвом Олексія Пошиваника, успішно виконали дві пісні.

Різні виступи співу перепліталися виступами танцювальних ансамблів. Немов між собою змагалися два танцювальні гуртки: „Крилаті" і „Веселка" Української Школи Народного Балету при осередку СУМ ім М.Павлушкова, хореограф Євген Літвінов.

Дуже гарно писалися танцюристи Української Школи Балету і Народно-Сценічного Танцю при парафії свв. Володимира і Ольги. Їхні строї завжди підібрані до специфічного танцю, а виконання танцю гарне, чисте. Це заслуга молодих керівників-хореографів — Роксани Пилипчак і Юри Цепинського. Акомпаньямент — Наді Савин і Юри Цепинського.

Виступили також „Троянди", дівочий ансамбль парафії св. Андрія, мистецький керівник Галина Карасейчук, при фортепіяні - Андрій Карасейчук, та „Волиняночки" - тріо парафії св. Володимира, акомпаньямент Наді Савин. Виступами цих двох ансаблів можна любуватися - дівчата гарненькі, чепурненькі, як цвіт, а співали, як соловейки.

На музичному тлі відомої композиції Григорія Китастого „Гомін степів", Орина Грушецька по-мистецьки прочитала „Леґенду про червоні маки", ліричну поему В.Лисенка.

Рідкісною появою на наших сценах був професійного рівня виступ клясичного балету брата і сестри, Андрія і Раїси Карасейчуків „Весна", хореографія Еви Лорейн.

У цій різноманітній програмі був також дует гітаристів — Наталки Бандури та Анатолія Островського, учителькою яких є Ванда Вільгельмі. Цікаво і слід звернути увагу, що Анатолій, крім гітари, разом з сестрою співає у хорі „Молода Думка", танцює в школі балету при парафії свв. Володимира і Ольги, грає в ансамблі юних бандуристів ОДУМ-у, є членом цієї організації молоді та добре вчиться в українській та щоденній школах. Звичайно, крім нього, є і багато інших дітей, що брали участь у двох або й трьох точках концерту, але Анатолій побив рекорд.

Широка і багата програма проходила безперервно, бо поміж виступами перед завісою присутніх в авдиторії розважали скечами і жартами Орина Грушецька і Марко Маркевич, яким допомагали Марина Грушецька і Павло Гура. Ці скечі на теми з нашого теперішнього побуту, складені Галиною Грушецькою, були настільки вдалі, що люди реагували на них вибухами сміху.

Святкування 5-ліття дитячого хору „Молода Думка" не відбулося традиційним бенкетом, але великим і дійсно гарним концертом. Сподівання було, що в авдиторії не буде місця навіть стояти під стінами, але чомусь так не сталося. На жаль, недостатній інтерес виявила громада. В першому ряді, де звичайно місця зарезервовані, було ще кілька вільних крісел, відчувався брак деяких провідних людей української громади та духовенства. Вони пропустили рідкісний, один із кращих концертів у Чикаґо, в якому брали участь всі юні мистецькі одиниці міста й околиці, гідно разом відзначаючи 5-ліття українського дитячого хору „Молода Думка". На кінець ювілейного концерту керівники отримали китиці квітів, як і кожен член дитячого хору отримав по маленькому букетику.

Надіємося, що це не останнє 5-ліття цього хору. Хоч інші філії хору „Молода Думка" перестали існувати, в Чикаґо ряди дитячого хору не зменшуються. П'ятиліття існування дитячого хору завдячується відданим і послідовним керівникам та адміністрації хору „Молода Думка", які створивши хор та здобувши довір'я батьків, далі мають постійний приплив нових дітей.

Організатором „Молодої Думки" в Чикаґо була Галина Грушецька, тепер культурно-освітній референт. Теперішній голова управи хору Роман Заяць від самих початків є активним членом управи. Було і є багато інших батьків, що вкладають свій час і труд для розвитку і втримання хору „Молода Думка", що виховує цю соборну громадку нашої дітвори та поширює українську пісню серед нас і по всьому світу.

Ол. Пошиваник

Відбулися збори КОУАО

(О.Л.) У суботу 22-го травня 1982 року відбулися Річні загальні збори Комітету Об'єднаних Українсько-Американських Організацій Метрополітального Ню Йорку тут в Народному Домі. Зборами проводив інж. Євген Івашків, секретар — мгр Осип Рожка. Присутніх було — 35 уповноважених представників місцевих організацій. За працю у минулій каденції звітували: голова інж. Михайло Шпонтак; секретар мгр Осип Рожка; фінансовий референт Микола Хоманчук; імпрезовий референт Олена Гентіш, референт преси Оксана Луцька; референт збірки національного Фонду Лев Пришляк; Контрольна комісія — Марія Пятка.

Праця Комітету проходила під двома аспектами: внутрішньому і зовнішньому. На внутрішньому відтинку Управа Комітету старалася притягнути всі організації до співпраці, цікавилася проблемами шкіл св. Юра в Ню Йорку, перевела ряд імпрез — Листопадові роковини, концерт в пошану Миколи Леонтовича, Свято Самостійности і Соборности, Концерт „Молодь Шевченкові", Театр Франкового слова у виконанні Студії Л. Крушельницької; відзначення 40-річчя відновлення української державности Актом 30-го червня 1941 року; переведення успішної збірки національного Фонду та збірки на СКВУ.

На зовнішньому відтинку КОУАО брав участь в Тижні Поневолених Націй, перевів антибольшевицьку демонстрацію; писано і висилано листи до американських конгресменів і сенаторів — Маріо Біяджі, Джералдін Ферраро, К.Заблоцкого, Едварда Дервінского, Билла Гріна - у справі свободи віри та відновлення українських церков: католицької і православної, на українських землях; листи в обороні Володимира Половчака; переведення Українського Дня в міській ратуші з нагоди Січневих роковин. Рівнож переведено успішні заходи у посадника Едварда Кача, щоб продовжити час засвіченої різдвяної ялинки до 19-го січня для національних груп, що святкують Різдво за юліянським календарем.

Збори з признанням висловилися про працю Управи в минулій каденції, уділивши їй абсолюторію. В склад нової управи КОУАО Ню Йорку ввійшли: голова інж. Михайло Шпонтак, заступники голови — д-р Юрій Волинець і д-р Аскольд Лозинський, мгр Ярослав Савка, інж. Василь Сосяк, секретар — мгр Осип Рожка (українська мова), Софія Котик (англомовний), фінансовий референт — Микола Хоманчук, організаційний референт — Степан Чума, імпрезовий референт — Олена Гентіш, референт преси і інформації — Оксана Луцька, референт національного Фонду — Лев Пришляк, зовнішні зв'язки — д-р Юрій Волинець. Контрольна комісія: інж. Євген Івашків — голова, Іван Винник, Григорій Цебрій, Марія Пятка, Микола Кузик — члени, товариський суд — д-р Аскольд Лозинський, радник Василь Палідвор, Михайло Фурда, Володимир Костик, Володимира Івануса. Крім Управи, обрано ряд комісій, завданням яких буде допомагати референтам у виконанні наміченої праці Комітету.

З рамени УККА інж. Є. Івашків вручив почесні грамоти збірщикам національного Фонду: Левові Пришлякові, Корнелеві Василикові і Миколі Хоманчукові, що вложили багато праці і зусилля, щоб збірка національного Фонду увінчалася успіхом.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ПАРАНЯ КУШНІР, членка УНС Відд. 151-го Св. Марії в Аллентавні, Па., померла 21-го січня 1982 р. на 87-му році життя. Нар. 15-го жовтня 1895 р. в Україні. Членом УНС стала у 1920 році. Залишила у смутку дочку Анну Кушнір, внучку С.А. Наливайко. Похорон відбувся на цвинтарі Св. Марії в Аллентавні, Па.

Вічна Їй Пам'ять!
Анна Строт, секр.

ОЛЬГА МАРКІВ, член УНС Відд. 33-го ім Св. Богородиці в Чикаґо, Ілл., померла 21-го грудня 1981 року на 56-му році життя. Нар. 24-го липня 1925 року у Харкові, Україна. Членом УНС стала 1950 року. Залишила у смутку чоловіка, ближчу і дальшу родину в Америці і в Україні. Похорон відбувся 24-го грудня 1981 року на українському православному цвинтарі „Гора Надії" в Чикаґо, Ілл.

Вічна Їй Пам'ять!
Софія Оріх, секр.

МИХАЙЛО ТЕРЛЕЦЬКИЙ, член УНС Відд. 292-го св. Івана Хрестителя в Дітройті, Міч., помер 26-го січня 1982р. на 55-му році життя. Нар. 1927 року. Залишив у смутку дружину Йоанну, дочку Анну, сина Романа, 3-ох внуків, брата Івана з родиною.

Вічна Йому Пам'ять!
Секретар.

НІНА БАСЮК, член УНС Відд. 424-го Т-ва „Герої Крут" у Філядельфії, Па., померла 7-го грудня 1981 року на 75му р. життя. Нар. 9-го вересня 1906-го року в Україні. Залишила в смутку дітей: Олену, Віктора і Наталку. Похорон відбувся 11-го грудня 1981 року на цвинтарі св. Андрія в Савт Бавнд Бруку, Н.Дж.

Вічна Їй Пам'ять!
В.Трипупенко, секр.

Закінчився...

(Закінчення зі стор. 5)

іконою і не-іконою.

Наступний семінар „Теологічні підстави ікони" та „Іконостас" перевів автор цих рядків 29-го квітня. Я старався указати на подібність постання Св.Письма і ікони, бо на таку подібність уже Отці церкви у перших століттях християнсва вказували. Літургічна ікона веде нас до божественого праобразу, до слова Божого воплоченого, переображеного, до досконалої Ікони Отця, якою є Ісус Христос. Церква є іконою Небесного Царства, в якій ми, люди, тобто ікони Божі, слухаємо евангельську благовість, що є іконою Слова Божого, розважаємо над літургічними іконами та так підносимося до Ікони - Ісуса Христа, беручи таким чином участь у божественому житті Присвятої Трійці.

Переважно усі виклади були ілюстровані прозірками.

Крім цього курсу про іконографію, на Філії УКУ була також зорганізована виставка ікон, на якій показано 115 творів від 24-ох різних мистців, а деякі ікони були з XVIII і XIX сторіч невідомих майстрів. Подаю тут поазбучно усіх тих, що були заступлені на виставці: Багаутдин, Вингринович, Гура, Ґеруляк, Зубар Кивилюк, Кондра, Коротець, Козак, Лада, Мадай, Мазурик, Мирко, Музика, Новаківська, Осінчук, Павлик, Пищанський, Процик, Титла, Фаркавець, Холодний, старший, Холодний, мол. Черешньовський. Показаний матеріял добре ілюстрував напрямки в сучасній українській іконографії. Не все що було на виставці, можна б назвати іконами. Дещо з того було образами, під мистецьким оглядом добрі або менш вдалі, але вони не були іконами і перед ними ледве чи хтось міг би помолитися, хіба що сам мистець.

Вистака була успішною, про що свідчать відгуки відвідувачів її. У похвальному тоні відгукнулась про неї українська преса. В „Таймс Кронікл" також появилася стаття про неї. На жаль, відвідали її тільки 194 особи.

Філія УКУ не мала намір влаштувати репрезентативну виставку, щоб показати найкращі ікони. На це не було можливости в такому короткому часі, виставка бо підготовлялася до Неділі Православ'я, коли згадується про ікону у літургійних відправах).

Сподіваємося, що в майбутньому хтось займеться доброю виставкою наших ікон і покаже нам, нарешті, як тепер виглядає українська ікона, та хто є справжнім іконописцем.

Отець М.Процик

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 25-го ЧЕРВНЯ 1982 р.

Асторія, Н. Й. Місячні передвакаційні збори Б-ва св. Миколая — 5-ий Відд. УНС, о год. 6-ій вечора в церковному приміщенні при 37-09 31-ша авеню. На порядку денному коротенькі звіти делеґатів на 30-ту Конвенцію УНС. Проситься членів прибути і вирівняти вкладки. — В. Левенець, предсідник, М. Хоманчук, секретар.

НЕДІЛЯ, 27-го ЧЕРВНЯ 1982 р.

Джерзі Ситі, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Поступовий Клюб, 70 Відд., о год. 3-ій по пол., в приміщенні УНДому при 91-93 Фліт Стріт в Джерзі Ситі. Проситься членів прибути та вирівняти належні вкладки.

М. Шеремета — секр.